

Postila

ŽENY V BIBLI

ABIGAIL /Jozef Kučera/ **BETŠEBA** /Jan Barna/

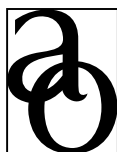
CHANA /Oldřich Svoboda/ **JÓBOVA ŽENA** /Michal Balcar/

LEA /Marek Harastej/ **MARIE** /Pavel Kostečka/ **MARTA** /Filip

Fürst/ **RACHAB** /Vítězslav Chán/ **RODÉ** /Aleš Zástěra/

RÚT /Jiří Pavlán/ **ŽENA KANANEJSKÁ** /Jiří Beneš/

TÁMAR /Soňa Sílová/

POSTILA
Ženy v Bibli

Pro Adventistický teologický institut
vydalo nakladatelství Advent-Orion, spol. s r. o.
Praha, Roztocká 44/5, Praha 6-Sedlec
První vydání
Praha 2025

ISBN 978-80-7172-378-3

OBSAH

Slovo úvodem — 4

Abigail – kráska a blázni /Jozef Kučera/ — 5

Betšeba /Jan Barna/ — 12

Chana – tři pohledy na trápení /Oldřich Svoboda/ — 19

Jóbova žena /Michal Balcar/ — 26

Lea – když se nedaří /Marek Harastej/ — 29

Marie – výjimečná Ježíšova matka /Pavel Kostečka/ — 37

Marta /Filip Fürst/ — 42

Rachab – žena činorodé víry /Vítězslav Chán/ — 45

Rodé /Aleš Zástěra/ — 49

Rút /Jiří Pavlán/ — 52

Žena kananejská /Jiří Beneš/ — 58

Támar – co vyprávějí obě Támary /Soňa Sílová/ — 62

SLOVO ÚVODEM

Postila neboli sbírka kázání je v dnešní multimediální době zvláštní literární útvar. Předkládá čtenáři kázání, ale na rozdíl od videa nebo audiozáznamu, které jsme zvyklí sledovat, neslyšíme hlas kazatele, nevidíme jeho gesta, nemůžeme vnímat tempo, ve kterém mluví. Tolik ochuzení. Proč tedy kázání číst, když je můžeme poslouchat? Snad kvůli jednomu výraznému pozitivu, které nám tento přístup nabízí. Když neslyšíme hlas, nevidíme gesta a nevnímáme tempo řeči, daří se nám o to více se soustředit na myšlenky samotného kázání. Jsme proto rádi, že vám můžeme předložit již třetí sbírku kázání z Adventistického teologického institutu. Jako jednotící téma jsme si tentokrát zvolili ženy v Bibli. Chceme otevírat jejich příběhy, sledovat jejich životní výhry i prohry a učit se od nich. Žily dávno a ve zcela jiném společenském kontextu. Jejich příběhy jsou ale velice aktuální.

Marek Harastej

ředitel Adventistického teologického institutu

ABIGAIL – kráska a blázni

/Jozef Kučera/

Text na čítanie: 1. Samuelova 25 kapitola

Správa o smrti proroka Samuela je prechodovým textom medzi dvoma príbehmi. Príbeh pred prechodovým textom čitateľa oboznamuje s Dávidovým ušetrením Saulovho života, pokáním tohto kráľa a jeho vyhlásením o Dávidovom budúcom kraľovaní. Príbeh po prechodovom texte je príbehom troch postáv – Nábala, Dávida a Abigajil.

Samuel je osobou, ktorá osudovým spôsobom spája oboch mužov. Bol prorokom Najvyššieho, sudcom izraelského národa a pre Saula a Dávida bol autoritou. Tiež bol mužom, ktorý oboch pomazal. Pre oboch aktérov bol duchovným otcom. A tak smrť Samuela je hlbokou stratou pre Saula aj Dávida, ako aj pre celý izraelský národ.

Saul trúchli spolu s celým Izraelom nad odchodom muža, s ktorým je tak úzko v živote prepojený. Dávid sa na obrade pravdepodobne neukazuje. Účasť na pohrebe by znamenalo podpísanie si vlastného rozsudku smrti. Saul je posadnutý prenasledovaním svojho zaťa a ani smrť a smútok by ho s najvyššou pravdepodobnosťou nezastavili pred ďalším pokusom zmocniť sa, resp. zabiť Dávida. Kým Saul dychtí po smrti svojho zaťa, epizóda, nad ktorou sa zamýšľame, je vložená medzi dve udalosti, pri ktorých sa môže Dávid svojho prenasledovateľa navždy zbaviť a navždy tak ukončiť jeho pozemskú púť. Ale Dávid taký nie je. Neopováži sa siahnuť na život pomazaného.

Útekom na púšť Páran sa odovzdáva do Božích rúk. Páran je známa tiež ako Júdska pahorkatina a je plná úžľabín, strmých kopcov, jaskýň a skrýš. Ľudské obydľia sú až vyššie, kde je viac vlahy, smerom na juh je oblasť suchá a pustá.

Príbeh nám predostiera tri postavy, ktoré v príbehu hrajú rozličné úlohy. Vzájomná prepojenosť rôznymi vzťahmi, postaveniami, postojmi a záverečnými osudmi činí z príbehu dramatický príbeh, thriller. Nabal, jeho žena Abigajil a Dávid sú centrom pozornosti. Všetci traja sa však

svojím uvažovaním, postojmi a správaním vyjadrujú k hodnotám toho Najvyššieho a súd prebehne nad každým z nich. S akým výsledkom? Nechajme sa viesť príbehom.

Nábal

Nábal žije v meste Maón (dúpä, brloh, pelech). Vlastní hospodárstvo v Karmelee, meste situovanom v hornatom kraji Júdovho územia. S Karmelom, vrchom, ktorý je situovaný na severozápade krajiny, pri Haife, má spoločné iba meno.

Nábal je bohatým mužom, a dokonca neohybný plnovýznamový slovný druh, ktorý má funkciu vetného člena – príslovka spôsobu – upresňuje, že bol veľmi bohatý. Nábal je pravdepodobne prezývka, lebo v preklade znamená blázon, a nie je známe, že by rodičia svojim deťom dávali takéto mená. Veď meno malo akoby predznamenávať životnú púť dieťaťa. Rozmanitosť prekladu sa však nezastavuje iba pri výraze blázon, ale ponúka pestré varianty, ako napríklad bezbožník, bludár, obmedzenec či tupec. Jeho pôvodné meno je asi iné a táto prezývka naznačuje, že nejde o kvalifikáciu intelektuálnu či psychiatrickú, ale o náboženskú. Je bláznom pre spôsob svojho života, ktorý vedie vo vzťahu k Hospodinovi. Svoju rodovú predispozíciu – Kálefenci – nenapíňa, nie je v súlade s náboženským smerovaním zakladateľa rodu (Kálefa), ale naopak, je s ním v rozpore či úplnom opaku. Text o ňom prezrádza, že bol surový/krutý a konal zlé skutky. Vo verši 17 ho jeho vlastný sluha nazýva synom Beliála, pričom Beliál je označenie démona zla a v židovských apokalypsách je stotožňovaný so satanom. Podobne sa o ňom vyjadruje aj jeho vlastná žena (verš 25).

Príbeh jeho charakteristiku potvrdzuje. Jeho odpoveď mládencom, ktorých posielal Dávid, je odpoveďou, ktorá je plná spupnej arogancie. Dávda, ktorého úspechy, nadanie, odvaha, boje, víťazstvá sa stali príslovnými, považuje za niekoho, kto ušiel do svojho pána, zozbieral bandu hrdlorezov, ničomníkov a vyžaduje výpalné. Zámerným spôsobom potiera informácie, ktoré o Dávidovi má. Vie, že je hrdinom, záchrancom Božieho ľudu od Goliáša, pomazaným od Hospodina a jeho budúcim kráľom, kráľovým zaťom... Jeho postavenie pokladá za prehru a v jeho očiach je nikto, alebo je niekým, kým zámerne pohŕda. Vedome zabúda na osoh, ktorý mal z Dávidových služieb, za ktoré nezaplatil, obchádza pohostinnosť Blízkeho východu, zámerne nechce počuť slová o dobrorečení a požehnaní, ktoré mu Dávid adresuje.

Nábal sa líši od Dávida, ktorý mal možnosť siahnuť na pomazaného, na Saula, a neurobil to. Zhrozil sa nad tým, že by to mal urobiť. Nábal si však myslí, že si to môže dovoliť. A tak si na pomazaného dovoľí, vyšliaapne. Ale všetko má svoj čas a Nábalovo konanie dochádza ku svojej definitívnej podobe. Jeho meno, prezývka, naznačovali, kam to dôjde. Nábal oslavuje svoje víťazstvo, povoľuje uzdu svojej povahe, myslí si, že sa mu nič nemôže stať. A takých bolo v dejinách ľudstva mnoho. Súd na ním prichádza rýchlejšie, „než bys řekl švec“. Kým v Belšacarovom prípade je to ruka, ktorá napíše jeho rozsudok, u Nábala sú nástrojom súdu slová jeho vlastnej ženy, ktoré ukončia jeho pozemskú púť: „Tu ranila ho mŕtvica a ztuhl ako kámen“ (CEP).

Nábal je pre čitateľa výstražným príkladom, zdvihnutým prstom. Môže predstavovať ľudí či jednotlivcov, ktorí vo svojom živote praktizujú vzburu voči Pánovi rozmanitým spôsobom. A môžu mať aj dobrú východiskovú pozíciu (rodina, zázemie...), ale svojím životným nasmerovaním sú skôr prehliadkou arogancie, spupnosti či výsmechu voči Najvyššiemu, ako aj jeho pomazaným. Ale ako sa hovorí: „Skôr či neskôr, na každého raz dôjde.“ A u niektorých to môže byť prekvapivé a rýchle.

Dávid

Dávid je VIP mužom Starého zákona. Muž, ktorý je obdarený množstvom darov, schopností či vierou. Neprijemná záležitosť s Nábalom ho zastihuje na neplánovanom, nechcenom úteku. Musí utekať pred vlastným kráľom, či dokonca svokrom. Uteká, aby si ratoval aspoň holý život. Na úteku mu dochádzajú potraviny a bez jedla nie je život. Núdza ho prinúti hľadať zdroje, a tie sú nablízku. Podľa svedectva pastiera im Dávidovi služobníci pomáhali, či ich dokonca ochraňovali tak, že Nábal neutrpel žiadnu stratu.

Dávid vychádza z logických predpokladov vkladu a výberu. Kedysi sme sa my starali o nich, nech sa teraz na oplátku postarajú oni o nás. Mzdu sme nedostali, je čas sa vyrovnáť. A keďže pokračuje v duchu národných, kultúrnych, náboženských tradícií, očakáva, že po prianí Božieho pokoja a slušnej pripomienke o ochrane, spoločenstve a vzájomnej pomoci sa všetko vyrieši a príde rad aj na podlžnosti. Všetko sa deje zatiaľ v slušnosti a láske. Dávid prirodzene očakáva, že majiteľ si to dobre pamätá, má spočítané, aké veľké by boli straty bez jeho ochranky, a že s vďakou, prianím požehnania a plnými ruksakmi toho najlepšieho pošle majiteľ

oviec späť vyslancov dobrej vôle. Odpoveď Nábala poznáme a prichádza skúška Dávidovho charakteru. Ako sa zachová? Dovolí Bohu, aby vyriešil jeho problém, alebo to vezme do vlastných rúk?

Dávid je človek ako všetci ostatní. Po vypočutí odpovede v ňom vzkypí žľč a ako pravý bojovník je pripravený na okamžité riešenie. Zadná časť mozgu (emócie – hnev) mu vypne prednú (logika, pokoj, sústredenosť) a Dávid stráca kontrolu nad najlepším riešením situácie. Po ceste si opakuje – aby nezabudol, prečo a kam ide –, čo všetko pre neho spravil a ako sa mu on odplatil. A nepostačí, aby bol potrestaný iba Nabal, pre istotu nech zahynie celá jeho rodina, celá mužská časť. Dávid ešte „nepoznal“ Ezechielove slová o tom, že syn neponesie vinu za otca a opačne. Aby sa poistil, vyhubí pre istotu všetkých.

Názov dnešného kázania znie: Kráska a blázni. Dávid koná podobne ako Nabal. Krv zovrie jednému aj druhému. Nabal vzkypí aj Dávid vzkypí. Jeden blázon nedomýšľa svoje dôsledky, ani ten druhý nie je o nič lepší. Oboch spája osudová žena. Kým pre jedného sú jej slová vôňou k smrti, tomu druhému sú vôňou k životu. Jeden je bláznom celoživotným, ten druhý iba dočasným. Pre jedného už niet záchrany, pre druhého áno.

Je paradoxom, že Dávid v príbehoch, ktoré sú pred a po našom príbehu, zachráni Saula, nesiahne na život toho druhého. Drží sa Hospodina a život pomazaného mu je vzácny. Kým sa drží Hospodina, zdobia jeho život vznešené gestá a činy, jeho slová svedčia o naplnení srdca Božím Duchom. Pri sústredení sa na seba však ožíva plnosť človečenstva a Dávid je mužom tela, nie Ducha. Dávid v závere príbehu vyznáva svoj hriech a chváli Hospodina za to, že viedol boj za neho. Vyznal, že bol ušetrený od zlého a Nabalova zlosť sa obrátila na jeho hlavu.

Dávid je obrazom človeka, ktorý Boha miluje, nasleduje ho, mnohokrát má ušľachtilé pohnútky a očakáva podobné konanie aj u ostatných ľudí. Keď sa tak nedeje, berie spravodlivosť do vlastných rúk a vymyká sa Božiemu vedeniu. Príbeh odhaľuje, že najlepším riešením pre človeka je, keď svoje myšlienky, život a očakávania zverí do Božích rúk. Vtedy je v bezpečí on aj jeho okolie.

Abigajil

Na scénu nášho príbehu vstupuje bytosť, ktorá je akoby z iného sveta. Fyzicky v ňom žije, ale jej uvažovanie, prejavy, gestá a slová sú odka-

zom do iných sfér. Jej duševný svet je naplnený pokrmom, ktorý dáva Hospodin svojim vyvoleným. Napĺňa slová Písma: „Ako zlaté jablká na striebornom podnose je slovo povedané v pravý čas“. Alebo „ako zlatý prsteň a klenot zo zlata je múdry napomínateľ pre vnímavé ucho“.

Abigajil je hodná svojho mena „otec zajasal“ alebo „otec sa raduje“. Ktorý otec by sa neradoval z takej dcéry? Žena to pekného vzhľadu a vnútorným prejavom dobrotivá, ľúbezna, vlúdna, opatrná, prezieravá, rozvážna, múdra až prešibaná. Potechou pre otca a životnou výhrou pre muža. Ocenil to až Dávid, Nábal si to pre svoje bláznovstvo ani nevšimol. Príbeh neprehrádza, ako sa do manželského zväzku dostala. Pre Nábala to bola výhra, pre ňu prehra. Bláznovstvo svojho manžela „hasí“ majstrovským spôsobom a zdá sa, že nie po prvýkrát.

Abigajil je ženou činu, okamžite chápe, že nastala krízová situácia. Neváha ani minútu, aby odvrátila od svojej rodiny hrozbu. Stratou svojho bláznivého muža by nijako neutrpela, ale v hre sa ocitajú jej deti, synovia.

To, čo Nábal odmieta poskytnúť, Abigajil bohato vynahrádza. Čo Nábal Dávidovi upiera, či dokonca vedome o ňom potiera/popiera, Abigajil pred všetkými vyhlasuje. Dávid je pre ňu tým pomazaným, ktorý vedie Hospodinove boje. Je pre ňu kniežaťom nad Izraelom, ktorému Hospodin zaslúbil kráľovstvo a trvalosť domu.

„Dar uvoľňuje človeku priestor a vedie ho pred veľmožov“ (Prísľ 18,16). Podobne ako Jákob vysielal dary voči Ézauovi, tak aj Abigajil posielala dary Dávidovi. Je to starý dobrý zvyk, lebo dary obmäkčia srdce a prichystajú pôdu na prednesenie priania.

Jej príchod k Dávidovi a jej slová sú majstrovským kúskom múdrosti, ktorú dostala od Hospodina. Padá mu k nohám – výraz pokory a úcty voči Dávidovi – otvorí ústa a čo slovo, to perla: „Odpusť, prosím, previnenie (péša) svojej dievke...“, verš 28 a „... ja sama som na vine (avon)“ (verš 24). To nie je obľúbený rečnícky obrat Cicera, známy ako *captatio benevolentiae*, ktorým sa hneď v úvode snažil nakloniť si publikum na svoju stranu, ale jediný spôsob, ako vstúpiť do situácie, kedy protivník je presvedčený o svojej pravde a nebude ochotný zľaviť zo svojho pohľadu.

Abigajil dvakrát berie na seba vinu, resp. previnenie. Zdanlivo rovnaké, a predsa veľmi odlišné. Použitím slova péša hovorí, že to bola jej chyba, že mala dávať väčší pozor na všetko so služobníkmi, že jej to uniklo. Ale tá pokrivenosť, „křivárna“ (avon), ktorú ti vyviedol Nábal, pochádza z neho, nevychádza zo mňa, len ju na seba preberám.

Abigajil pristupuje k Dávidovi absolútne odlišným spôsobom ako jej muž. Pred Dávidom sa skláňa, priznáva vinu (hoci vinná nie je), nazýva Dávda ako toho, kto vedie Hospodinove boje a komu Hospodin zaslúbil vybudovať trvalý dom. Apeluje na Dávda a vedie ho k zmene pohľadu na vec, k zamysleniu. Naznačuje, že nemá brať spravodlivosť do vlastných rúk, teda že nemá vyhľadávať pomstu za osobnú krivdu, ani keby išlo o zradcu. Pod vplyvom jej slov sa Dávid zastavil, zamyslel a uvidel veci z inej strany, z tej správnej.

„A ak sa niekto zdvihne, aby ťa prenasledoval a číhal ti na život, nech je život (duša) môjho pána zaviazaný/á do zväzku tých, čo žijú s Pánom, tvojím Bohom, a životy tvojich nepriateľov nech vyhodí z praku!“ (v. 29)

Čo tým Abigajil vlastne myslí? Je tu použitý hebrejský antitetický paralelizmus, teda protikladný výrok.

Abigajil nadväzuje na prax starovekých pastierov. Tí mávali na boku vrecko a v ňom toľko kamienkov (okruhliakov), koľko mali ovečiek v stáde. Ako ovce ráno vyhánali na pastvu a večer ich zahánali do ohrady, počítali ich podľa kamienkov (okruhliakov) v pastierskom mešci. Keď ostal kamienok navyše, znamenalo to, že ovečka sa zatúlala. Bolo ju nutné nájsť. Keď bolo kamienkov menej ako oviec, bolo jasné, že k stádu sa pripojili nejaké cudzie ovce. Tie bolo nutné vrátiť.

Z tejto bežnej praxe sa vyvinula predstava, že aj najvyšší Pastier – Hospodin – má pri sebe mešec a v ňom kamienky s menami tých, ktorí mu patria. Takže zväzok živých, či tých, ktorí žijú s Hospodinom, je vyznaním, že Dávid patrí do Hospodinovho stáda.

Protikladný výrok sa skrýva vo vete: *„A životy tvojich nepriateľov nech vyhodí z praku.“*

Podľa priania Abigajil mal Hospodin nepriateľov vymrštiť tak, ako je vymrštený kameň z praku pastiera. Ten letel veľkou rýchlosťou a letel tam, kde ho už nikto nehľadá. A tak kameň vystrelený z praku je obrazom definitívnej stratenosti a odlúčenosti od Hospodina.

Abigajil je žena par excellence. Poukazuje na dôležitosť odpustenia a zmierenia v živote. Na vzdanie sa pomsty z vlastných zdrojov. Nie je to jednoduché, ale je to podstata. Čo je skutočné, nie je lacné. Je potrebné odložiť pýchu, spupnosť a nároky. Jej spôsoby, slová a gestá poukazujú na Krista.

Tri postavy, tri odkazy:

Nábal – to je ozajstný blázon. Celý svoj život postaví na odpore voči Najvyššiemu. Uprednostní pozemské pred nebeským a jeho koniec je výstrahou pre všetkých.

Dávid – je v príbehu tiež bláznom, ale len dočasným. Spoznáva svoj omyl a je ochotný ho napraviť, opustiť. Velebí Najvyššieho za to, že sa nedopustil ďalšieho životného lapsusu.

Abigajil – to je človek, ktorých potrebujeme v živote ako soľ. Niekoľko, kto vie rozumným, pokorným a uvážlivým spôsobom vrátiť nás na cestu života. Je to niekto, kto nás vedie k pokore a odpusteniu.

Nech jej život a slová sú pre nás všetkých povzbudením, napomenutím aj zaslúbením: *„A ak sa niekto zdvihne, aby ťa prenasledoval a číhal ti na život, nech je život (duša) môjho pána zaviazaný/á do zväzku tých, čo žijú s Pánom, tvojím Bohom, a životy tvojich nepriateľov nech vyhodí z praku!“*

BETŠEBA

/Jan Barna/

Výkladové kázanie: 2Sam 12,1–25

Téma: Veľkosť Božieho milosrdenstva.

Hlavná myšlienka: Boh je milostivý a láskavý, ale my ľudia ho dostávame do situácií, kedy keď urobí čokoľvek, bude nás to bolieť.

Cieľ: Ukázať na veľkosť a krásu Božieho charakteru.

Zhruba asi pred jedným storočím mal misionár menom Allen Gardiner nehodu a utopil sa. Keď našli jeho telo na brehu mora, pri prevrátenej loďke bol aj jeho denník. V ňom sa opakovane hovorilo o hlade, núde, prenasledovaní a utrpení, ktoré Allen prežíval. Ale posledná zmienka, posledný záznam v knihe bol tento: „Som očarený pocitom Božej dobroty.“

Dnes chceme otvoriť Bibliu a čítať jeden smutný príbeh. Príbeh síce smutný, ale plný Božej dobroty. K vrcholu tohto príbehu sa budeme postupne šplhať ako horolezci. A v závere, na vrchole, sa pred nami roztvorí krásny pohľad na Božiu dobrotu.

Za našou horou pcestujeme do teplej Palestíny, do doby najväčšieho rozmachu Izraelského štátu. Do miest Jeruzalema a doby druhého a tretieho kráľa židovského národa.

Prvý kráľ, ktorého si ľud vyprosil od Samuela, zlyhal. Prorok Samuel však pomazal nového kráľa, mladého muža Dávida. On bol novou nádejou pre ľud – a skutočne, Dávid sa ukázal ako schopný panovník, dobrý bojovník, diplomat, ale hlavne zbožný muž. Bol to človek, ktorého Izrael potreboval.

Dávidova vláda bola úspešná z hľadiska vnútornej i vonkajšej politiky. Porazil obávaných Filištíncov, ktorí sa za Éliho doby zmocnili truhly zmluvy. Za Dávida sa strácajú z politickej scény a Biblia ich už tiež skoro vôbec nespomína.

Kráľ Dávid porazil aj Moábcov, Amóncov a Edómcov. Zadržal prenikajúcich Aramejcov na severe. Prvýkrát v dejinách Palestíny tu bola ríša, ktorej celá oblasť bola pod domácim vládcom. Začal sa plniť Boží zámer.

Šok číslo jeden. V čase vnútornej aj vonkajšej prosperity, a zrejme aj

v čase duchovnej obrody, Dávid utrpel najväčšiu porážku. Iróniou celej veci je, že ho neporazilo nepriateľské vojsko, ale jediná osoba. Bola to dcéra Elímova, ktorej meno v preklade znamená „dcéra prísahy“. A vy už tušíte, o koho ide.

Táto aféra kráľa a Batšeby je opísaná v 2Sam 11. Príbeh hovorí, ako Dávid večer nemá čo robiť a len tak sa prechádza po streche. Ako to už býva, keď človek nemá nič na práci, príde satan a zabaví vás svojím programom. Dávid sa nestihne ani poriadne spamätať a už sa vezie.

Čo čert nechcel, alebo možno chcel, Batšeba otehotnie. Škandál je na svete! Manžel Batšeby, Uriáš Hetejský, bol jedným z dobrých bojovníkov v Dávidovej armáde.

Ale keď ide o česť kráľa, Dávid neváha obetovať ani svojho priateľa a dobrého bojovníka. Človek je už taký. Aby zakryl svoj hriech, aby si uchránil dobré meno, obetuje aj to najlepšie, čo má. Rozum a city vtedy idú bokom.

Dávid zahladí stopy, vezme si Batšebu za ženu a zdá sa, že o probléme nikto nevie a ani sa nikdy nedozvie. Kráľ si môže gratulovať. Ale pogratulovať mu príde aj ktosi iný, a síce prorok Nátan.

Božia reakcia na hriech (v. 1–14)

No a teraz je už čas na to, aby ste si otvorili Písmo v 2. Samuelovej 12. kapitole, kde môžeme čítať prvý verš.

„Preto poslal“, tak sa začína 12. kapitola. Chcel by som na tomto mieste povedať, že pri študovaní Božieho slova je dobré všímať si prvé slová v kapitolách alebo odsekoch. Tie nám totiž pomáhajú lepšie porozumieť zmyslu danej pasáže.

Náš text sa začína slovným spojením „a poslal“, profesor Roháček to veľmi trefne preložil „preto poslal“. Keby ste sa pozreli do 11. kapitoly, zistili by ste, že v sa v nej tento výraz často opakuje. Celkovo je tam 10-krát sloveso poslal. (v. 1.3.4.5.6/2-krát/.14.18.22.27). Čo je na takú krátku kapitolu naozaj veľa.

Čo nám to chce povedať? Kapitola 12 nám ukáže, že Pán Boh bude reagovať na to, čo sa stalo v predchádzajúcej, 11 kapitole. Tak ako Dávid posielal ľudí, tak aj Hospodin poslal Nátana.

Text neskrýva určitú dávku irónie. Akoby chcel povedať: „Pretože si posielal ľudí, aby vybavili tvoje záležitosti, ja tiež pošlem svojho človeka, aby som tvoju záležitosť dotiahol do konca.“

Podobenstvo (v. 1–4)

Príde teda Nátan a Dávidovi povie vo veršoch 1–4 krásne podobenstvo. Týmto podobenstvom mal Nátan vzbudiť súcit s chudobným človekom. Podobenstvo malo pôsobiť na city. Je napísané v poézii, čo z Roháčkovho prekladu nie je zrejmé. Je to báseň. Cieľom bolo upútať Dávidovu pozornosť.

Pretože Dávid v tom období rozum akosi nepočúval, Pán Boh prichádza s podobenstvom, ktoré sa má dotknúť jeho citov.

Dávidova reakcia (v. 5.6)

Podobenstvo zaúčinkovalo. Dotklo sa citov kráľa a Dávid sa nahnevá. Viete, čo urobí? Vyriekne súd nad sebou. A povie, aký súd ho stihne. Povie, že vinník zomrie a že nahradí ovcu štvornásobne.

Hospodin nemusel Dávída odsúdiť. Odsúdil sa sám, aj keď o tom ešte nevedel. To mu povie až Nátan (v. 7).

„Ty si ten muž“, bez okolkov povie Dávidovi do očí. Keby si toto dovolil prorok o 100 rokov neskôr voči kráľovi, bol by o hlavu kratší. Dávid však prijme Nátanove slová bez toho, aby ich „odmenil“.

Božia dobrota (v. 7b.8)

Biblia potom v ôsmom verši povie niečo zvláštne.

Všimnime si slová: „A keby bolo...“ Boh bol k Dávidovi dobrý a láskavý a bol mu ochotný dať všetko, po čom túžilo jeho srdce.

Žiaľ, že my ľudia nevieme čakať! Nevieme čakať na to, čo nám Boh chce dať. Nevieme čakať na to, čo sme si od Pána žiadali. Radšej si to chceme zabezpečiť sami. Nevieme čakať na to, keď nám Boh dá to, čo potrebujeme. Otvárame si dvere v živote sami. Dávid v tomto prípade tiež nevedel čakať a priania si plní sám.

Verš 8 nás učí niečo aj o Pánu Bohu. Boh sa plne stará a plní aj tie najtajnejšie sny človeka – pomlčka – vo svojom čase a svojím spôsobom. Pán Boh nám otvára dvere v našom živote. Nie naša výrečnosť, nie naše životné skúsenosti, nie naša múdrosť, ale Boh otvára dvere.

Milý priateľ, máš v živote nejaký sen, ktorý túžiš, aby sa ti splnil? Ak máš, povedz o ňom Pánu Bohu v modlitbe, zver sa mu do rúk a nepresadzuj jeho uskutočnenie svojimi vlastnými silami. Dôveruj Bohu, nechaj ho konať, aby ti tvoj sen splnil, ako chce a kedy chce. A on ti naznačí, akým spôsobom tvoje sny splní. Náš Boh plní aj tie najtajnejšie želania,

on otvára dvere v živote. Nezabudnite sníva, ale dovoľte pritom Bohu, aby vám sny splnil, kedy on chce a ako on chce.

Dôsledky hriechu (v. 9–12)

Ideme sa šplhať ďalej. Čítajme, čo sa stalo potom. Dávid počuje tieto slová: verše 9–12.

Verš 11 je pozoruhodný. Je to šok číslo dva. Hospodin vzbudí zlé voči Dávidovi. Boh, ktorý sa predstavil Mojžišovi ako Boh milostivý a ľútostivý, dlho zhovievajúci, ide robiť zle Dávidovi? Ako tomu rozumieť?!

Máme tomu rozumieť tak, že Pán Boh bude vyvolávať zlo v Dávidovom živote, aby ho tak vytrestal? Určite nie. No mnohí, keď tieto verše čítajú, povedia si, že Boh je krutý. To však tieto verše nechcú povedať.

To, čo opisujú tieto slová, sú dôsledky Dávidovho hriechu. Pozrite sa do Biblie a všimnite si, že od 12. kapitoly 2. Samuelovej knihy sa odohrávajú už viac-menej samé negatívne príbehy. Nikde však nie je napísané, že by to Boh umelo vyvolával. Nie, Boh to nemusí umelo vyvolávať, lebo to, čo Dávid zasial, tiež zožne. Hriech nie je lacná záležitosť.

Ak by však predsa niekto pochyboval o Božom milosrdenstve, potom je tu hneď verš 13.

Kráľ Dávid vyzná svoj hriech. Uvedomuje si, že v prvom rade sa prehrešil proti Bohu. Nepovie zhrešil som proti Uriášovi alebo Batšebe, ale proti Bohu. Po tomto vyznaní Nátan povie: „Aj Hospodin preniesol tvoj hriech, nezomrieš.“ Hospodin mení Dávidov vlastný rozsudok. Prečo? Podľa zákonov Tóry mal zomrieť. Prečo Boh mení rozsudok?

Odpoveď je vo verši 13. Lebo aj Dávid zmenil svoj postoj k hriechu. Pre nás z toho vyplýva ponaučenie: sila hriechu je daná postojom, aký k nemu máme. Vážnosť hriechu je daná práve vzťahom človeka k tomu, čo urobil. To znamená, buď sa kajáme alebo nám to je jedno. Potom však aj dôsledky budú rôzne.

Pozrime sa na verš 14, ten je v našom príbehu jedným z kľúčových. Dieťa, ktoré sa narodí, musí zomrieť. Božia česť a princípy jeho vlády nemôžu byť poškvrnené. Nepriatelia by sa vysmiali Božiemu dielu. Nie je možné už viac ustúpiť. Boh už urobil krok späť, Dávid nezomrie, ale ďalej ustúpiť sa už nedá. Dieťa musí zomrieť, inak bude trn v oku.

Nátan tu jasne predstavuje Božiu vôľu pre Dávda. Pôvodný text povie: „Dieťa zomrie zomretím“. Opakovaním dvoch rovnakých slov za se-

bou sa v hebrejčine dáva dôraz na to, že vec je istá. Určite sa to stane. Dieťa iste zomrie, to je Božia vôľa pre Dávida.

Dávidovo divadlo (v. 1–23)

A teraz to príde – časť príbehu, ktorá je šokujúca. Nasledujúcich deväť veršov (15–23) zachytáva priebeh nasledujúcich siedmich dní v kráľovskom paláci. Teda to, čo sa odohralo po týchto udalostiach. (v. 15–23)

Chodíte občas do divadla? Nemusíte, úplne stačí, keď si prečítate tieto verše. V tejto časti kráľ hrá divadlo, ale hrá ho zo srdca a úprimne. A v tom je to šokujúce.

Verš 22 nám hovorí o teológii, ktorá ho viedla k takémuto konaniu. (v. 22)

Všimnite si kráľovu teológiu. Je nesprávna? Nie je správna, veď v úvode sme si povedali, že náš Boh je Bohom milosrdenstva. V čom je teda problém v Dávidovom predstavení?

V tom, že nepochopil momentálnu situáciu a Božiu vôľu. Nevedel to hneď zapracovať do svojej teológie. Neuvedomil si, že okolnosti menia Božiu vôľu. Nepochybujem o tom, že to Dávid robil z úprimného srdca, ale bolo to nanič!

Moji milí, Boh chce touto skúsenosťou veriacim povedať niečo dôležité. Hriech mení tvoj pohľad na veci. Dávid už plne nevidí, aké dôsledky by malo to, keby dieťa žilo. Ellen Whiteová napísala, že sám Dávid sa prenikavo zmenil, spáchaným hriechom zmenil svoj vzťah k Bohu.

Ak raz zhrešíme, veci už budeme vnímať inak. Dokonca už nie sme schopní plne pochopiť a prijať Božiu vôľu. Nieže by sme nechceli, chceme, ale jednoducho sa v nás niečo zlomí a naše vnímanie sa zmení. Hriech nás opäť v niečom zmenil.

Celé toto Dávidovo divadlo bolo nanič. Nedokázal, aj keď to chcel, plne sa stotožniť s Božou vôľou. Chcel Pána Boha prehovoriť, ako-by Boh nevedel, čo Dávid cíti.

Pred Bohom nemusíme hrať divadlo a ukazovať mu, ako veľmi ľutujeme svoje chyby. On pozná naše hriechy a vie o nich, ale pozná aj naše srdce a vidí, či veci robíme čestne alebo iba naoko. Pán Boh si viac než sĺz pri pokání váži úprimnosť a čestnosť, s ktorou sa kajáme.

Vystúpme však na vrchol príbehu, keď sme sa k nemu už toľko šplhali. (v. 24)

Keď sme spolu rozoberali verš 14, povedali sme si, že dieťa musí zomrieť a že to je nemenná Božia vôľa. Boh tak ukázal, že s počinom Dávida nesúhlasí.

Ale verš 24 hovorí, že Hospodin to druhé dieťa miloval. Použime zdravý rozum – to prvé, nemanželské dieťa, Boh nemiloval? Nemal ho rád?

Ak by to bola pravda, potom by bol Boh prijímačom osôb, ale Biblia hovorí, že u Boha nie je prijímanie či neprijímanie niekoho. Boh miloval prvé dieťa rovnakou láskou ako to druhé. Som presvedčený, že Pána Boha strata dieťaťa bolela rovnako ako Dávida. A bolelo ho to o to viac, lebo miloval aj Dávida, Batšebu a Uriáša.

Ten, kto v tomto príbehu trpí najviac, je Boh. Nie je to Dávid, kto hrá divadlo. Nie je to Batšaba, ale je to všemohúci Boh.

Veriaci ľudia vedia Bohu pripraviť krušné chvíle a situácie. Boh v prípade Dávida ustúpil na maximálnu možnú hranicu. Zmenil rozsudok smrti, aby Dávid mohol žiť, ale ďalej už ustúpiť nemohol. Pán Boh nechce ubližovať svojim deťom, ale my ľudia ho dostávame do situácií, keď ustúpiť už nemôže, a potom, keď urobí čokoľvek, bude nás to bolieť. V živote sú situácie, v ktorých keď prosíme Boha, aby zasiahol, tak nech urobí čokoľvek, bude nás to bolieť. Nie je to preto, že by Boh bol zlý či pomstychtivý, ale preto, že sme Pána Boha zatlačili do rohu.

Príbeh v 2. Samuelovej 12 je príbehom o milosrdnom Bohu, a nie o Bohu krutom, ktorý pôsobí zármutok Dávidovi a Batšebe. Je to príbeh o veľmi citlivom Bohu, ktorý ide na hranu, aby neublížil svojim deťom.

Pretože Hospodin miluje aj to prvé dieťa, plače a smúti rovnako ako Dávid. Tento príbeh preto nehovorí len o milostivom Bohu, ale aj o trpiacom Bohu, ktorý trpí pre našu sebeckosť a hriešnosť.

Verš 24 vraví:

Áno, Dávid sa potešil s Batšebou. Ale potešil sa aj Boh? Kto poteší srdce Pána Boha?

Čítajme s otvorenými očami 2. Samuelovu 12. Premýšľajme o tom, ako Boh koná, aký je, a zistíme, že Pán Boh je láskavý a dobrý.

Tento vesmír riadi citlivý a milujúci Boh. Bytosti žijúce v ňom majú toho najlepšieho rodiča. On vychováva láskou a slobodou. A to je ten najťažší spôsob výchovy.

Nedávno som počul jedno úslovie, ktoré hovorilo: „Ten, kto upadá do hriechu, je človek. Ten, kto sa rmúti nad hriechom, je svätec. A ten, kto

sa pýši hriechom, je diabol.“ Neskôr však k tomu niekto pridal niečo navyše: „Ten, kto odpúšťa, je Boh.“

O tom hovorí 2. Samuelova 12. A o tom hovorí aj posledný záznam v Allenovom denníku: „Som očarený pocitom Božej dobroty.“

CHANA – tři pohledy na trápení

/Oldřich Svoboda/

Společné bohoslužby, ke kterým se věřící lidé scházejí, bývají obecně považovány za události slavnostní a radostné. Jsou to přece chvíle, kdy se Boží „děti“ setkávají se svým nebeským „Otcem“, ale také s celou rodinou blízkých a podobně naladěných duchovních „sourozenců“. Snad proto může účastníky bohoslužeb zaskočit a udivit, když se někdo k všeobecné radostné náladě nepřidává a nedává najevo své nadšení či potěšení z takové jedinečné chvíle. A přesto je to docela možné, dokonce i běžné.

Do života každého věřícího mohou přijít chvíle, kdy problémy a trápení jako tmavý mrak zastíní sluneční paprsky Boží lásky. Spoluvěřící se sdílejí se zkušenostmi a vyslyšenými modlitbami, ale takový člověk nemá co říct. Nic takového aktuálně neprožívá. Z kazatelny zaznívají slova o Boží lásce a blízkosti, ale někteří ji, navzdory své víře, necítí a nevnímají. Trápí se nejen svými praktickými těžkostmi v životě, ale navíc se k tomu přidává pocit, že je Bůh daleko, zapomněl na ně, neslyší jejich modlitby a nechal je na vše samotné.

Není to ovšem nic nového. Bible nám zaznamenává podobnou situaci, kdy takové trápení prožívala jedna mladá žena. Žena upřímná, hluboce věřící, ale přesto nešťastná. Pravidelně se účastnila inspirativních bohoslužeb, ale jí radost nepřinášely. Zaposlouchejme se tedy do jejího příběhu, jak je popsán v 1. knize Samuelově (1S 1,1–20):

Byl jeden muž z Ramatajim-sóřimu, z Efrajimského pohoří; jmenoval se Elkána. Byl to Efratejec, syn Jeróchama, syna Elíhúa, syna Tochúa, syna Súfova. Měl dvě ženy: jedna se jmenovala Chana a druhá Penina. Penina měla děti, Chana děti neměla. Ten muž putoval rok co rok ze svého města, aby se klaněl Hospodinu zástupů a obětoval mu v Šílu. Tam byli Hospodinovými kněžími dva synové Elího, Chofní a Pinchas.

Když nastal den, kdy Elkána obětoval, dával své ženě Penině i všem jejím synům a dcerám díly z oběti; Chaně pak dával dvojnásobný díl, protože Chanu miloval; Hospodin však uzavřel její lůno. Její protivnice ji ustavičně urážela, že Hospodin uzavřel její lůno, jen aby jí dráždila.

Tak tomu bývalo každého roku. Pokaždé, když putovala do Hospodinova domu, tak ji urážela, že Chana pro pláč ani nejedla. Její muž Elkána ji uklidňoval: „Chano, proč pláčeš? Proč nejíš? Proč jsi tak ztrápená? Což já pro tebe neznamenám víc než deset synů?“

Jednou, když v Šílu pojedli a popili, Chana vstala, zatímco kněz Élí seděl na stolci u veřejí Hospodinova chrámu, a v hořkosti duše se modlila k Hospodinu a usedavě plakala. Složila slib. Řekla: „Hospodine zástupů, jestliže opravdu shlédneš na ponížení své služebnice a rozpomeněš se na mne, jestliže na svou služebnici nezapomeneš, ale daruješ své služebnici mužského potomka, daruji jej tobě, Hospodine, na celý život; břitva se jeho hlavy nedotkne.“

Když se před Hospodinem tolik modlila, Élí dával pozor na její ústa. Chana hovořila jen v srdci a pouze její rty se pohybovaly, ale její hlas nebylo slyšet, takže ji Élí pokládal za opilou. Řekl jí proto: „Jak dlouho budeš opilá? Zanech už vína!“ Ale Chana odpověděla: „Nikoli, můj pane; jsem žena hluboce zarmoucená. Nepila jsem víno ani jiný opojný nápoj, pouze jsem vylévala před Hospodinem svou duši. Nepokládej svou služebnici za ženu ničemnou. Vždyť až dosud jsem mluvila ze své velké beznaděje a žalosti.“ Élí odpověděl: „Jdi v pokoji. Bůh Izraele ti dá, zač jsi ho tak naléhavě prosila.“ Ona na to řekla: „Kéž tvá služebnice najde u tebe milost!“ Potom ta žena šla svou cestou, pojedla a její tvář už nebyla smutná.

Za časného jitra se poklonili před Hospodinem a vraceli se. Když přišli do svého domu do Rámy, Elkána poznal svou ženu Chanu a Hospodin se na ni rozpomenul. Chana otěhotněla, a než uplynul rok, porodila syna a pojmenovala ho Samuel (to je Vyslyšel Bůh). Řekla: „Vždyť jsem si ho vyprosila od Hospodina.“

Každý, kdo někdy zažil něco podobného, si zákonitě klade otázku, zda na takové trápení vůbec existuje nějaké řešení? Jak se s takovou situací vyrovnat? Jak se k ní postavit?

Pokusme se hledat odpovědi na tyto otázky pomocí tří perspektiv, z nichž lze tento biblický příběh vnímat a sledovat. Nahlédněme na celou situaci nejprve „zevnitř“, tedy očima toho, kdo je, podobně jako Chana, tím, kdo trápení sám prožívá, poté „zvenčí“, z pohledu těch, kdo stojí po jejím boku, abychom nakonec mohli zahlédnout alespoň něco „shora“, tedy z perspektivy Hospodina, který byl a je nade vším naším trápením.

Pohled „zevnitř“ (Chana)

U svatyně v Šilu se koná velkolepá slavnost, velká sváteční bohoslužba. Chana ale přichází na toto shromáždění celá utrápená a nešťastná. Není jí vůbec do zpěvu. Sešla se zde řada rodin, všude je plno radosti; vedle někdo zpívá, kolem je slyšet dětský smích. Dětský smích! Právě ten ji přímo bodá do srdce. Snad všechny přítomné ženy dostaly tento krásný dar od Boha – a co ona? Proč jí je toto požehnání odepřeno? Zapomněl na ni Bůh? Nebo ji za něco trestá?

Jak to říkal Bůh Adamovi a Evě? Že jeden z jejich potomků bude zachráncem celého lidstva. Třeba by to mohl být právě její syn, jak to očekává většina izraelských žen. Ale ne, její syn to nebude. Ona totiž nikdy matkou nebude! Má pocit, že tak vlastně nemá Bohu ani svému lidu co nabídnout. Byla teď sice v Božím domě, ale tak nešťastná, že „*pro pláč ani nejedla*“ (v. 7).

Nebylo to poprvé, co Chana něco takového prožívala. Už kolik let bezvýsledně prosí o to, aby mohla mít dítě. Aby i ona mohla být užitečná a důležitá jako matka. To není vůbec sobecké přání. Celé ty roky doufala, byla trpělivá, ale už to trvá příliš dlouho.

Nebyl to ojedinělý moment v jejím životě. Bible říká, že „*tak tomu bývalo každého roku*“ (v. 7). Rok co rok přicházela se svým manželem (i jeho druhou ženou), aby se účastnila Hospodinových slavností. Nevíme, jak dlouho to už takto dělala. Tři roky? Pět let? Deset? Trpělivost je sice velká ctnost, ale jak to vydržet, když se stále nic nemění? Celá léta Chana přichází do svatyně, ale zdá se, že Hospodin mlčí. A tím jen prohlubuje její smutek a bolest.

I když je situace z jejího pohledu skličující, přesto zde vidíme i něco pozitivního, náznak naděje: Chana se nevzdává! Se svou rodinou přichází do Hospodinova domu „*rok co rok*“ (v. 3). Nic se sice nemění k lepšímu, stále pláče, ale také stále přichází k Bohu. Verš 11 zachycuje její modlitbu, kterou se modlí již léta. A přesto dál prosí a doufá, že ji Bůh slyší.

Od té doby uplynulo více než 3000 let. Okolnosti či kultura se zajišťte změnily, ale to podstatné z tohoto příběhu ne. I dnes přichází lidé na bohoslužby, aby se setkali s Bohem a zaslechli jeho hlas. A možná i dnes přicházejí někteří, podobně jako kdysi Chana, nešťastní a skleslí tak, že nejsou schopni vnímat krásnou a slavnostní atmosféru bohoslužby. Lidé kolem nich si toho nemusí ani všimnout. Na první pohled se jim v životě

daří, ale oni si s sebou už dlouho nesou nějaké své soukromé trápení. Trápení v rodinném, pracovním či duchovním životě. Je možné, že si toto trápení nesou už dlouho. Snad rok, dva, možná deset. Snaží se ho nějak vyřešit, ale bezvysledně. Kdyby se nestyděli, plakali by.

Pokud jste se v tomto příběhu poznali, pak i pro vás může být inspirativní příklad Chany: nevzdávat se! Je snadné usoudit, že když se nedaří, Bůh o mě nemá zájem. Očekávané výsledky se nedostavují, víra „nefunguje“, a tak tedy nemá smysl pokračovat v modlitbách. Příběh Chany ale ukazuje, že Bůh slyší a záleží mu na nás, i když z nějakého důvodu neodpovídá a v našem životě se zdánlivě nic nemění.

Pohled „zvenčí“ (Elkána, Penina a Elí)

Podívejme se ale na celou situaci ještě jiným pohledem – z perspektivy těch, kteří sice sami toto trápení neprožívali, ale kdo byli v Chanině blízkosti a byli svědky toho, co prožívala.

V celém příběhu vystupuje velmi kladně Chanin manžel Elkána. I když nešlo, z našeho pohledu, o vzorovou rodinu (bylo to polygamní manželství), dal by se Elkána považovat za „ideálního manžela“. Je o něm napsáno, že „*Chanu miloval*“ (v. 5). Záleželo mu na ní. Viděl, jak se jeho žena trápí a snažil se ji potěšit a povzbudit. Pozorně jí naslouchal, takže se mu svěřila, jak ji ničí to, že nemůže mít děti. A on jí velmi citlivě prokazuje svou lásku tak, jak jen může. Znovu a znovu ji ujišťuje, byť trochu neobratně, o své lásce: „*Což já pro tebe neznamenanám víc než deset synů?*“ (v. 8). Postupně ale zjišťuje, že ani přes všechnu svou snahu nedokáže své ženě pomoci. I tak je ale zásadní postavou v jejím životě. Je tím, kdo je jí po boku, kdo s ní její trápení sdílí, o koho se může vždy opřít.

Žel, že manžel není jediným člověkem, koho má Chana ve svém okolí. Do shromáždění přichází také Elkánova druhá žena: Penina (v překladu „perla“). A je skutečně „perlou“. Milá, hezká, zbožná – a co víc: má děti. Dokonce několik. Pravděpodobně se tedy vnímá jako velmi Bohem požehnaná žena. Třeba jeden z jejích synů, až vyroste, bude oním zachránce, na kterého čeká svět. Ovšem její vztah s manželovou druhou ženou je problematický: kvůli její neplodnosti „*ji ustavičně urážela*“ (v. 6). Zdá se, že měla dokonce i jasno v tom, v čem spočíval problém oné ženy, která svým ustavičným „fňukáním“ dělá rodině jen ostudu – vždyť bylo přece jasné, že to sám „*Hospodin uzavřel její lůno*“ (v. 5 a 6). To mohlo

být chápáno jako Boží trest za její hříchy. Jaký rozdíl mezi ní a Peninou, které Bůh žehná.

A pak tu máme ještě třetí postavu, která je svědkem Chanina trápení. U vchodu do chrámu, kam se přicházejí lidé poklonit před Hospodinem, „*seděl na stolci u veřejí*“ (v. 9) starý kněz Élí. Po chvíli jej z jeho zbožného rozjímání (nebo snad drímání?) vytrhlo něco nezvyklého. Jako vítř se kolem něj přehnala drobná žena, trochu se zapotácela a sesunula se k zemi. Zůstala klečet, oči měla zavřené a něco si mumlala. Starý kněz má ale hned jasno: už zase je tu někdo opilý! Samozřejmě, že ani zbožní Židé tehdy nebyli nutně abstinenti, ale vše má své meze. Přijít „pod vlivem“ do chrámu? To je urážlivé i vůči Hospodinu. Cítí proto potřebu zasáhnout a snaží se Chanu umravnit: „*Jak dlouho budeš opilá? Zanech už vína!*“ (v. 14).

Možná i dnes přichází někdo do společenství věřících, do „Božího domu“, aby hledal pomoc a povzbuzení ve svém trápení – od Boha i od druhých. Otázkou je, jak se na něj budou ti ostatní dívat. Není nic snazšího, než se nad něj povyšovat jako Penina, s přesvědčením, že my jsme ty požehnané „perly“, zatímco ten druhý je „hříšník“. Stejně tak můžeme být v pokušení zaujmout kritický postoj Élího a mít potřebu jasně odsoudit jednání, které nám připadá nevábne, nepřijemné, ba až odpudivé – aniž bychom v něm rozpoznali projev bezmocnosti a volání o pomoc.

Ale je tu ještě jedna možnost: zaujmout k těmto ztrápeným a nešťastným lidem postoj lásky a upřímného zájmu, jako to udělal Elkána. Ten jediný byl schopný vidět věci tak, jaké opravdu byly, protože svou ženu miloval.

Pohled „shora“ (Bůh)

Z pohledu Chany byla celá situace jejího trápení neřešitelná. Sama už nevěděla, co by ještě mohla udělat jinak. Měla sice svého milujícího muže, ale ani jeho láska nedokázala její problém vyřešit. Příběh ale naštěstí nabízí ještě třetí pohled, který dává celé situaci zcela nový rozměr, pohled Boha, Hospodina zástupů.

Chana je Božím dítětem. Není o nic horší než ostatní a Bůh na ni nezapomněl. Už jméno, které nosila po celý život, jí mělo připomínat, jaký je její Bůh. Biblický text připomíná, že „*se jmenovala Chana*“ (v. 2), což je hebrejské jméno odvozené od slova „milost“. A právě Boží milost, tedy jeho nezasloužená laskavá přízeň, se měla v jejím životě projevit. Je

možné, že pokud by se jí narodilo dítě třeba po roce manželství, brala by to jako samozřejmost. Ale teď může poznat, že to není její zásluha, ale zázrak.

Toho dne se v Šílu sešlo mnoho lidí. Každý z nich přišel, „*aby se klaněl Hospodinu zástupů a obětoval mu*“ (v. 3). A Bohu záleželo na každém z nich, i na Chaně! Záleželo mu na ní tolik, že k ní dokonce promluví. Dostává se jí ujištění: „*Jdi v pokoji. Bůh Izraele ti dá, zač jsi ho tak naléhavě prosila*“ (v. 17). Je překvapivé, že si Bůh k tomuto ujištění použije kněze Elího. Toho, který Chanu vůbec nechápal, který měl sám spoustu svých problémů. Přesto jej použije, aby jeho ústy Chanu ujistil, že na ni nezapomněl, že mu na ní záleží.

Chana slyší slova Elího, který ji ještě před chvílí považoval za opilou, a přece v nich rozpoznává Boží poselství. Pán Bůh k ní promluvil: bude matkou. Nejen, že získá požehnání, ale dokonce se i stane požehnáním – pro své blízké i pro celý Boží lid.

Hospodin vstoupil do jejího života. Ne ale tak, že by se objevily blesky a bylo vše jasné. Na první pohled se vlastně nic nezměnilo. Ale Chana uvěřila jeho ujištění, „*šla..., pojedla a její tvář už nebyla smutná*“ (v. 18). Neměla v ruce žádný hmatatelný důkaz, ale věřila, že Bůh je s ní. S laskavým humorem pak biblický pisatel zmiňuje, že Chana s manželem hned „*časně ráno vstali, a když se poklonili Hospodinu, vydali se zpátky domů do Rámy. Elkána se pak se svou ženou Chanou miloval a Hospodin na ni nezapomněl*“ (v. 19; B21). Spěchali, aby se hned přesvědčili o tom, že Boží slib platí. A po devíti měsících se Chaně narodil syn – Samuel.

Příběh Chany je do jisté míry příběhem všech lidí, kteří prožívají své vnitřní trápení. Příběh upřímných věřících, kteří mají v určitých chvílích svého života pocit, že Bůh je daleko, že neslyší a neodpovídá na jejich volání. Je to příběh těch, kterým se z jejich života víry vytratila radost, po které přesto touží. Postoj Chany je pro ně důležitým poselstvím, aby to přesto nevzdávali, i když se zdánlivě nic neděje.

Je to však také příběh, v němž se mohou najít i ti, kteří takovou bolestivou situaci momentálně na vlastní kůži neprožívají. Příběh těch, kteří mají ve svém okolí, ve své blízkosti někoho, kdo bojuje se svým trápením. Jaký postoj k nim zaujmout? Je možné jednat jako Elí a ukvapeně je odsoudit za jejich „divné“ chování, aniž by se člověk zajímal o skuteč-

nou příčinu jejich chování. Nebo lze zaujmout postoj pýchy a nadřazenosti, jako to udělala Penina. S pocitem, že jsme lepší a zbožnější. Ale je tu ještě jedna možnost: postoj chápavé lásky, jaký lze vidět u Elkány. Postoj porozumění, soucitu a blízkosti.

Avšak bez ohledu na to, ve které z těchto rolí se kdo zrovna nachází, může každý číst tento příběh s ujištěním, že nejdůležitější je onen pohled „shora“. Bůh na nikoho, kdo se dostane do trápení, nezapomíná, na každém mu záleží. Ne vždy budeme rozumět tomu, proč třeba dlouho mlčí. Ale je vždy nablízku a chce do našich životů promlouvat (i když nás někdy udiví, koho si k tomu používá). Když Bůh promluví a vstoupí do našeho trápení, začnou se dít věci. Ne sice nutně hned, ale přece. Chanin příběh je tak i dnes, po staletích, připomenutím ujištění, že každé jeho dítě je pro Boha vzácné, má s ním plán a může jej požehnáním nejen obdarovat, ale především jej začlenit do svého velkého plánu a udělat z něj nástroj požehnání.

JÓBOVA ŽENA

/Michal Balcar/

Chci svým kázáním napravit křivdu. Křivdu, která se děje po celá staletí. Křivdu, která je založena na nepochopení, neochotě projevit soucit a empatii. Chci se svým kázáním zastat Jóbovy ženy.

Co o ní vlastně víme? Strašně málo. Pouhé dva verše. „*Narodilo se mu sedm synů a tři dcery.*“ (Jb 1,2) Doslova: „A byly narozeny jemu.“ Předpokládám, že téměř každý muž mé generace a mladší byl přítomen u porodu svých dětí, a díky tomu ví, jak statečná je jeho žena, protože dokázala porodit jejich společné děti. To je velká věc a první křivda, která se Jóbově manželce děje. Ty děti nebyly narozeny jemu, porodila mu je jeho žena.

Druhý verš je o kapitolu později: „*Jeho žena mu však řekla: ‚Ještě se držíš své bezúhonnosti? Zlořeč Bohu a zemři.‘ Ale on jí odpověděl: ‚Mluvíš jako nějaká bláhová žena. To máme od Boha přijímat jenom dobro, kdežto věci zlé přijímat nebudeme?‘ Při tom všem se Jób svými rty neprohřešil.*“ (Jb 2,9.10) Tento verš je jádrem historické křivdy, která se Jóbově ženě dělá a děje. Abraham Kuyper na její adresu říká: „Satan věděl, že ji může použít jako nástroj, skrze který může mučit svou oběť, a proto jí umožnil žít.“¹ Vykladači jsou na ni tedy přísnější než Jób sám. Není jen bláhovou ženou, ale dokonce satanovým nástrojem.

Druhá manželčina výzva – tedy *zemři* – není žádnou výzvou k sebevraždě, ale jednoduchým konstatováním toho, že život již v jejich situaci nemá smysl. Smutek je tak všudypřítomný a zavalující, že smrt se Jóbově ženě jeví jako osvobození. Nakonec Jób sám této touze přitakává hned na začátku třetí kapitoly, když vyznává, že neexistence by pro něj byla mnohem lepší než život, který žije. „*Ať zanikne den, kdy jsem se zrodil, noc, kdy bylo řečeno: ‚Je počat muž.‘*“ (Jb 3,1)

Díky tradičním překladům se nejbližší bytost, manželka, stává zdrojem Jóbova pokušení. Ona vyzývá Jóba k tomu, aby se prohřešil svými ústy. Ale vyzývá ho opravdu? Původní hebrejský text totiž říká pravý

1 KUYPER, Abraham: Women of the Old Testament, Zondervan, str. 134.

opak. Je zde použito sloveso בָּרַךְ (b-r-k), které se v drtivé většině případech překládá jako požehnat. Výrok ženy by vlastně zněl: Požehnej Bohu a zemři. Ovšem následné Jóbovo vymezení se vede překladatele tradičně k tomu, že celou výzvu překládají přesně opačně – zlořeč, místo žehnej. Nakonec to tedy nejsou slova jeho ženy, co dává význam jejímu výroku, ale Jóbova reakce. Proč by se Jób jinak vymezoval vůči tomu, co řekla? Proč by prohlásil slavné dictum: „*Cožpak máme od Boha brát jen to dobré, nikoli to zlé?*“ A proč by ji nakonec označil za „*nějakou bláhovou ženu*“? A překladatelé i čtenáři po staletí přitakávají tomuto odsudku, ušklíbnu se nad ní a řeknou si: nějaká bláhová žena. Ale Jóbova manželka není nějaká bláhová žena, je to žena zničená, zdrcená, truchlící, žena opuštěná svým mužem, v kterém nemá oporu. Na všechnu tu hrůzu, kterou prochází, je sama. Vždyť její manžel je svatý muž a vede spor s Hospodinem. Na jejich vzájemný vztah rezignoval, jak naznačuje i letmá zmínka: „*Ať moje žena jinému mele a jiní ať se sklánějí nad ní.*“ (Jb 31,10) Jóbova žena má právo na to říct cokoli, protože prožívá větší hrůzu, než kdokoli z nás zažil a snad i zažije. Přišla o deset svých dětí, své postavení a přišla i o lásku a podporu svého muže. Může říci cokoli, protože její smutek je nezměrný. My nemáme právo ji soudit.

Nakonec neznáme ani její jméno. Jako by v Bibli byla její identita odvozena od Jóba. On je hlavní hrdina celého příběhu, ona je pouze vedlejší postavou. Kniha Jób je z literárního hlediska dramatem a patří k pravidlům dramatické tvorby, že nás zajímá hlavní hrdina. Vedlejší postavy plní svou úlohu jen ve vztahu k hlavnímu hrdinovi. Přijdou a odejdou. Ale život není divadelní hra. Každý z nás je hlavní postavou našeho příběhu. Každého z nás vidí Hospodin jako hlavní postavu. V Hospodinově dramatu má každý své jméno, včetně Jóbovy manželky.

Vedle svatých mužů jsou často ženy, na které církev i společnost zapomíná. Ženy signatářů Charty 77, které zůstávaly doma se svými dětmi, když jejich muži čelili perzekuci Státní bezpečnosti. Ženy (a děti) adventistických kazatelů, které nesly ve svých životech důsledky rozhodnutí svých mužů a otců.² I tyto ženy mají v Božím příběhu svou hlavní roli. Bůh je zná jménem.

2 Když vyhledáte v databázi Paměti národa příběhy adventistickým pamětníků, kteří se dostali do střetu s komunistickým režimem, naleznete jich úctyhodných 22. Z nich není ani jediná žena.

Kniha Jób končí pochybným happy endem. Narodil se mu stejný počet dětí, jako měl na začátku, dokonce stejného pohlaví – sedm synů a tři dcery. A navíc byly ty nové dcery krásné (Jb 41,15) – ne jako ty zemřelé? Ale narodily se mu nové děti s původní ženou? Nevíme a biblický text o tom nic neříká. Překonat smrt dítěte se podaří jen málokterému manželství. Představuji si, že překonat smrt deseti dětí je pro vztah téměř nemožné. Moc bych si přál, aby nové děti měl Jób se svojí původní ženou. Díky tomu bych uvěřil, že konec této knihy je opravdu happy endem. Uzdravení a překonání takového traumatu by bylo tím největším Božím darem, jaký mohli Jóbovi dostat.

Ale i kdyby ne, věřím, že Jóbova žena nebyla Bohem zapomenuta. Ona je hlavní hrdinkou svého příběhu. A zaslouží si naši pozornost, empatii a soucit.

LEA – když se nedaří

/Marek Harastej/

Začít dnešní kázání otázkou, zda někdy život nejde tím směrem, jak si představujete, by bylo trapné klišé. Každý máme dny nebo i období, kdy se daří, a kdy nedaří. To je zcela normální a běžné. Dnešní otázka zní ale jinak. Co když začne mít člověk pocit, že se mu nedaří tak nějak celkově. Že ten součet pro a proti je dlouhodobě na té negativní straně. Nebo když člověk rekapituluje svůj život a zůstává v něm pocit neúspěchu a prohry. Nebo možná jinak. Co když člověk i přes dílčí úspěchy má pocit, že to, na čem mu opravdu záleží, mu uniká?

Rád bych s vámi dnes otevřel příběh ženy, která tento pocit mít mohla, a já se domnívám, že měla. Jmenuje se Lea a pojďme si vyprávět její příběh.

Dvacátá devátá kapitola knihy Genesis popisuje příchod Jákoba, který utíká před svým bratrem Ezauem do Aramských rovin. Jákob povzbuzen snem, který ho ujišťoval o Boží přítomnosti, přijde – Bible doslova říká lehkým krokem – do míst, kde má bydlet rodina jeho maminky, a proběhne skvělé první setkání. U napajedla potká krásnou pastýřku. Pisatel Bible nám mezi řádky naznačuje, jak to mezi těmi mladými lidmi jiskří. Jákob je nadšený a mladá pastýřka Ráchel, nádherná dívka plná života, také. Proběhne setkání s jejím otcem, Jákobovým strýcem Lábanem, a vše se zdá prostě super. Jákob se zabýdlí, pomáhá, po očku kouká po Ráchel a brzy se stane součástí rodiny. A Lában, který není hloupý ani slepý, splní svou roli otce a dá tomu, co vidí, jasný rámec. Bible popisuje následující rozhovor:

„Potom řekl Lában Jákobovi: ‚Což mi budeš sloužit zadarmo jen proto, že jsi můj příbuzný? Pověz mi, jaká má být tvá mzda.‘ Lában měl dvě dcery. Starší se jmenovala Lea, mladší Ráchel. Lea měla mírné oči, Ráchel byla krásné postavy, krásného vzezření. Jákob si Ráchel zamiloval; proto řekl: ‚Budu ti sloužit sedm let za tvou mladší dceru Ráchel.‘ Lában souhlasil: ‚Lépe, když ji dám tobě než někomu jinému; zů-

staň u mne. 'Jáko b tedý sloužil za Ráchel sedm let; bylo to pro něho jako několik dní, protože ji miloval.' (Genesis 29,15–20)

Situace, kterou nám zde Bible popisuje, byla v tehdejší době poměrně běžná a měla svůj význam. Ženich musel za nevěstu zaplatit věno. Tento akt měl prokázat, že mladý, ženění chtivý muž je schopný se o manželku a o rodinu postarat. Že dovede nejen vydělat, ale také nerozházet a uspořít peníze. A teprve když to dokázal, tak dali rodiče nevěsty svolení ke sňatku. Většinou pak tuto sumu dali nevěstě jako věno, a tedy mladému manželství jako startovní vklad do začátku. Lában po Jákobovi nechce přímo peníze, ale jejich ekvivalent v odpracované službě, což je také běžné. Naopak už zcela běžné není, že si takto získané peníze nechal a svým dcerám je nedal, což dcery později velice otevřeně připomenuly: „Cožpak pro něho nejsme jako cizí? Vždyť nás prodal a stříbro shrábl“ (Gn 31,15).

To, co nás ale v tomto příběhu zajímá dnes, je Lea, která se zde poprvé objeví na scéně. Zůstává však stát stranou a skoro to vypadá, jako by si jí Jákob ani nevšiml. Je tak zaujatý krásnou Ráchel, že její sestru nevnímá.

Někdy při zběžném čtení máme tendenci stereotypně zařazovat Leu do škatulky žen, které, diplomaticky řečeno, nebyly příliš atraktivní. To ale Bible nikde neříká. Je pravda, že biblický text zdůrazňuje krásu Ráchel, která musela být opravdu mimořádná. Bible více žen označuje za atraktivní, ale pouze o jedenácti z nich řekne, že byly „yapheh“, což je hebrejské slovo, které je zde použito. Označuje krásu, která se vymyká běžným kritériím. Něco mimořádného, až zarážejícího. Krásu, kterou bychom v češtině přeložili slovem jako nádherná, okouzlující, úžasná. Pokud vás láká najít těch zbývajících devět krásek Bible, tak je najdete v těchto biblických textech (Gn 12,11–14; 1S 25,3; 2S 13,1; 2S 14,27; 1Kr 1,4; Est 2,7; Jb 42,15 a opakovaně v Písni písní). A poznámka pod čarou pro ženy. Bible tento výraz použije i o třech mužích, a těmi byli Josef (Gn 39,6), David (1S 16,12; 17,42) a Abšalóm (2S 14,25). Ale zpátky k Ráchel. Byla tedy mimořádnou kráskou. A toto již samo o sobě výrazné potvrzení text ještě podtrhává tvrzením, že byla „krásné postavy a krásného vzhledu“. Tedy krásná po všech stránkách. A Lea? Když budete sestrou takové nádherné dívky, tak prostě už vždy budete jen sestra té krasavice. Vždy budete ta druhá, ta která není tak krásná. Jaká byla doopravdy, nevíme. Bible jejímu vzhledu věnuje pouze jednu poznámku,

a to, že měla hebrejsky rak-kō-wt oči. A nevíme přesně, co to znamená. Dá se to přeložit jako něžný, jemný, měkký, slabý nebo vlídný. Existují hned čtyři způsoby, jak tento výraz vykládat, a všechny mohou být správné. Tím **prvním** je ovlivněna většina z nás, protože takto tradičně z hebrejštiny tento text překládala vulgáta (latinský překlad Bible) latinským lippis, to je **zakalený**, a pak při překladech do národních jazyků se Leiným očím dával význam mdlých (jak překládá například Kralická bible) nebo krhavých (jak vysvětluje v poznámce šestidílná komentovaná Bible kralická). Druhý výklad je naopak ovlivněný způsobem jak text vykládá rabínská tradice, a to jsou krásné oči. A třetí výklad si všimá toho významu slabé, a rozumí mu jako nemocné. Tedy způsobem, že dnes by Lea potřebovala brýle nebo kontaktní čočky. V té době ale nemá ani jedno, tak je prostě ta se slabýma očima. A abychom to završili, tak čtvrtý výklad pojmu slabé rozumí ve významu unavené a mluví o Lei jako o někom bez jiskry, bez energie.

A nám nezbyde říct, že nevíme, co přesně to znamená. Jen jedno je jisté. Když vedle sebe stojí Ráchel a Lea, tak prostě Lea nemá šanci. Možná nevýrazná, snad slabozraká, možná mdlá, nebo třeba i milá, ale vždy ve stínu krásy své sestry.

Biblický text pokračuje konstatováním, že pro zamilovaného Jáкова bylo těch sedm let služby „jako několik dní, protože ji miloval“ (Gn 29,20). A když doba uplynula, tak přišla ta chvíle, na kterou se tolik těšil.

„Potom řekl Jákob Lábanovi: ‚Dej mi mou ženu, má lhůta už uplynula. Toužím po ní.‘“

„Lában shromáždil všechny muže toho místa a uspořádal hody. Večer vzal svou dceru Leu a uvedl ji k Jákobovi, a on k ní vešel. Za služebnici své dceři Leji dal Lában otrokyni Zilpu. Ráno Jákob viděl, že to je Lea. Vyčítal Lábanovi: ‚Cos mi to provedl? Což jsem u tebe nesloužil za Ráchel? Proč jsi mě oklamal?‘ Lában odvětil: ‚U nás není zvykem, aby se mladší vdávala dříve než prvorozená. Zůstaň u ní po celý svatební týden a dáme ti i tu mladší za službu, kterou si u mne odsloužíš v dalších sedmi letech.‘ Jákob tak učinil a zůstal u ní po celý týden. Pak mu Lában dal za ženu svou dceru Ráchel. Za služebnici dal své dceři Ráchel otrokyni Bilhu. I vešel Jákob

také k Ráchel a miloval ji více než Leu, a sloužil u něho ještě dalších sedm let.“ (Gn 29,21–30)

Podvod, který je dodnes připomínán při každé židovské svatbě, kdy ženich před samotným obřadem zvedne závoj své snoubenky, aby se přesvědčil, že ho někdo nepodfoukl, podobně jako Jákoba. Pojdme se ale tentokrát zajímat o Leu. Jistě ctíla otcovskou autoritu, ale určitě v tom není nevinně. Není možné prožít svatební noc omylem. Musela dobře vědět, na jakém podvodu se podílí, a tedy je sama podvodnicí. A Jákob si to uvědomuje a hned od počátku tohoto nechtěného vztahu ji nemá rád a má k ní odpor.

Zkusme však celou situaci vnímat i z Leina pohledu. Musela to být noc, která se výrazně podepsala na jejím sebevědomí. Nejprve když jí otec jasně naznačí, že pokud ji nevdá podvodem, tak zůstane na ocet. A poté, když po svatební noci, která pro každého je silným emočním zážitkem, je první reakce jejího manžela znechucení a odpor, že ji vidí.

Lea se tedy stane manželkou, nechtěnou manželkou a zlomenou ženou.

A vidí to Jákob, vidí to lidé a vidí to i Bůh. A ten když viděl, že „Lea není milována, otevřel její lůno“. A nemilovaná Lea rodí – Rúbena, Šimeóna, Léviho a Judu.

„Lea otěhotněla, porodila syna a pojmenovala ho Rúben (to je Hleďte-syn); řekla totiž: ‚Hospodin viděl mé pokoření; nyní mě už bude můj muž milovat.‘ Otěhotněla znovu, porodila syna a řekla: ‚Hospodin uslyšel, že nejsem milována, a dal mi také tohoto.‘ Pojmenovala ho tedy Šimeón (to je Vyslyš-Bůh). A znovu otěhotněla, porodila syna a řekla: ‚Tentokrát se už můj muž přidruží ke mně, poněvadž jsem mu porodila tři syny.‘ Proto se jmenuje Lévi (to je Přidružitel). A znovu otěhotněla, porodila syna a řekla: ‚Zase mohu vzdávat chválu Hospodinu.‘ Proto ho pojmenovala Juda (to je Ten, který vzdává chválu). A přestala rodit.“ (Gn 29,32–35)

Znalému čtenáři Bible není třeba připomínat, že v tehdejšímu světě je žena hodnocena primárně podle plodnosti, nebo ještě přesněji podle počtu synů, které zplodí. A zde Lea obstojí na jedničku. Postupně porodí

Jákovovi čtyři zdravé a silné syny. Mohla by být sama se sebou spokojená, ale biblický text naznačuje, že není. Když své syny pojmenovává, tak stále znovu a znovu řeší lásku nebo spíše absenci lásky svého manžela. „Rúben – Hleďte-syn“. Podívej, kdo ti porodil prvorozeného! Šimeón – Vyslyš-Bůh – Bože slyšíš mé prosby a volání o pomoc. Lévi – Přidružitel – teď už mě manžel konečně přijme, bude mě mít rád... Ale stále nic.

Příběh pokračuje praktikou, která je pro nás obtížně pochopitelná, ale v tehdejší době byla přijatelná. Ráchel, když se jí samotné nedaří otěhotnět, nabídne svému muži svou služku a její dvě děti jsou po právní stránce považovány za její. Lea snad v duchu soutěživosti udělá totéž. A počet Jákovových synů se zvýší na osm. A jak roky plynou, z nejstaršího Leina syna Rúbena je již čiperný kluk a odehraje se následující příběh:

„Ve dnech, kdy se žala pšenice, vyšel Rúben a našel na poli jablíčka lásky a přinesl je své matce Leji. Ráchel však na Lea naléhala: ‚Dej mi prosím několik těch jablíček lásky od svého syna!‘ Ale ona ji odbyla: ‚Copak je to málo, žeš mi vzala muže? Chceš mi vzít i jablíčka lásky od mého syna?‘ Ráchel řekla: ‚Tak ať za ta jablíčka lásky od tvého syna spí tuto noc s tebou.‘ Když Jákob přicházel navečer z pole, vyšla mu Lea vstříc a řekla: ‚Musíš vejít ke mně, najala jsem tě za mzdu, za jablíčka lásky od svého syna.‘ I spal té noci s ní.“ (Gn 30,14–16)

Jablíčka lásky, která jsou zde zmiňována, se odborně jmenují Mandragora officinalis a jedná se o rostlinu z čeledi lilkovitých, tedy příbuzného od rajčete či brambory, která hezky fialově kvete, má drobné a jedovaté plody a jedlé hlízy užívané v lidovém léčitelství. Milovník české kinematografie si možná vzpomene na scénu z filmu Císařův pekař a pekařův císař, kdy Jan Werich jako císař Rudolf II. šel kvůli magickým experimentům na šibeniční vrch trhat právě čarodějnou mandragoru. Magické účinky se této rostlině přikládaly nejen v českém středověku, ale také ve starověku. Byla vnímána jako léčivá na ženskou neplodnost a byla opřena magickou mocí. Běžně děti nenosí svým maminkám léčivé rostliny na neplodnost, a tak příběh, kdy malý klouček Ruben ji přinese mamince, asi není úplně standardní. Zřejmě se matčin boj o lásku otce, její snaha dokázat svou hodnotu alespoň svou plodností, přenáší v tomto patologickém vztahu i na děti, které to vnímají.

O daru se dozví Ráchel a začne se ho dožadovat. Ona je přece ta neplodná. Lea má už čtyři děti. Tak proč by měla mít další? Já to chci, já mám na to právo, já já já. A to zřejmě Leu irituje. Ráchel, která v jejích očích chce vše. Má lásku manžela, je zahrnována jeho něžností a přízni. Co chce ještě víc? Ale nakonec udělají pragmatický obchod. Ráchel dostane mandragoru a Lea si koupí sex s manželem, který o ni jinak nejeví zájem. Nevíme, jak se cítil Jákob, když zjistil, že se stal objektem takového obchodu, ale dohodu respektoval.

A stane se neočekávané.

„A Bůh Leu vyslyšel; otěhotněla a porodila Jákobovi pátého syna.“ (Gn 30,17)

Ráchel, která vložila svou naději do magické mandragory, zůstane neplodná, ale Lea, která volá k Hospodinu (což nám naznačuje biblický text, že ji Hospodin vyslyšel), je obdarována dalším potomkem. Někteří židovští vykladači to neváhají označit za trest od Hospodina pro Ráchel, která se v jejích očích uchýlila k pohanským praktikám.

A Lea porodí Izachara, Zabulóna a dceru Dínu. A zde se příběh Lei uzavírá. V dovětku příběhu se ještě dozvídáme, že Bůh se smiluje i nad Ráchel a dává jí syna Josefa a poté Benjamína, u jehož porodu umírá.

V příbězích ve 31. a 32. kapitoly Genesis vystupuje pouze jako vedlejší postava a poslední zmínka v knize Genesis je v Gn 49,31, kde se dozvídáme, že byla pohřbena v Makpele v kenaanské zemi. Poté se o ní ještě krátce zmiňuje kniha Rút (R 4,11) a tím její stopa v biblickém textu končí. Končí tím příběh ženy, která porodila celkem sedm zdravých dětí – šest synů a jednu dceru. Mohla by tedy na tehdejší poměry být považována za ženu úspěšnou. Je to ale také příběh ženy, která celý život usilovala o lásku svého manžela, a nikdy jí nedosáhla. Stála vždy ve stínu své nádherné sestry a minimálně někdy si připadala jako velice nešťastná a neúspěšná.

Co se z jejího života můžeme naučit?

Rád bych se na její život podíval ze tří různých pohledů.

Tím prvním je **vztah Lei a její sestry Ráchel**. Text nám to nikde neříká, ale Leinou přirozenou lidskou reakcí by byla závist. Ráchel byla tak krásná. Milovaná svým mužem. Vše je jako v pohádce. Slouží za ni sedm a pak dalších sedm let. Touží po ní, chce ji, miluje ji. A Lea provdána podvodem, odstrčená, nemilovaná, neatraktivní nebo minimálně ne

tak atraktivní jako její sestra a vždy ta druhá, ta nechtěná. Přitom paradoxně obě touží po tom, co má zrovna ta druhá. Co by Lea dala za lásku, kterou Jákob věnoval Ráchel! Ale také naopak, jak moc Ráchel touží po dětech, kterých má Lea tolik, zatímco ona žádné.

A zde je myslím první poučení tohoto příběhu. Někdy jsme tak fixováni na to, co nemáme, že snadno přehlédneme, kolik jsme toho dostali. Někdy příliš vidíme úspěchy toho druhého, až nám to zavírá oči, abychom neviděli své vlastní obdarování, úspěchy, radosti.

Ten druhý pohled je **vztah mezi Leou a jejím manželem Jákobem**. Lea si mohla a pravděpodobně připadala vedle Ráchel jako outsider. Její sestra byla ta krásná, ta, kterou všichni chtěli, ta protěžovaná. Paradoxně by právě Jákob pro to mohl mít velké pochopení. On totiž také vyrůstal vedle bratra, kterého měl otec radši. Izák se vzhlížel v mužnosti, odvaze a síle Ezaua, a Jákob byl ten maminčin chlapeček. Znal ten pocit, když rodič upřednostňuje jeho sourozence. A tak bychom řekli, že mohl Leu chápat. On jí ale nemůže zapomenout, jak ho podvedla o svaatební noci. Což je ale také paradoxní, protože Jákob se ocitl v Aramských rovinách proto, že byl usvědčený podvodník. Sám podvedl svého otce velice podobně. A pokud bychom chtěli uvést do třetice, tak způsob, jakým Lea vyměnila jablíčka lásky za noc s Jákobem, nápadně připomíná kšeft, který udělal mladý Jákob s Ezauem. Jákob a Lea si jsou velice podobní. Možná ale také proto Jákob nemá Leu rád. Příliš mu připomíná jeho samotného, příliš mu nastavuje zrcadlo, příliš mu připomíná jeho vlastní selhání. Není to někdy i náš případ?

Ale vztah mezi Jákobem a Leou má ještě jeden rozměr. Když Jákob umírá, tak nezpochybnitelným lídrem celé rodiny je Josef. Syn Ráchel. Asi přirozené by bylo chtít pohřbit tatínka vedle maminky, která byla pohřbena u Betléma. Josef ale respektuje přání otce a pohřbí ho po boku Lei v Makpele (Gn 49,29–31). Proč? Vysvětlení může být více. Jedno z nich ale je, že až po smrti Lei dovedl Jákob docenit, jakou byla ženou. Možná si až s odstupem uvědomil její hodnotu a to, kým pro něj byla. Každopádně v hrobě spočinul Jákob ne vedle své, za života milované, nádherné Ráchel, ale vedle té, kterou tak často přehlížel, vedle Lei.

Poslední, třetí rozměr bych chtěl zaměřit na **vztah Lei s Hospodinem**. Ráchel byla nádherná, ale v jejím životě nacházíme několik momentů, které jsou z pohledu víry minimálně rozpačité. Příběh, kdy krade, lže, ale především schovává modly a hlásí se tak k modlář-

ství. Příběh, kdy spoléhá na magickou moc mandragory. Její určitá sebestřednost vysledovatelná v pojmenovávání jejích dětí i dalších náznacích v biblických textech. To vše u Lei chybí. Minimálně z toho, co o ní víme, se jeví jako věrná vyznavačka Hospodina. Své děti pojmenovává Božím jménem, modlí se a chválí Boha. Nejzřetelnější to je u jejího syna Judy, kterého pojmenovává „ten, kdo vzdává chválu“, nebo hezky česky Blahoslav. Jako by alespoň na čas přestala řešit svou bolest, ale vzdává díky Bohu za to, co dostala. Její život je nasměrovaný k Bohu, k Bohu se modlí a v něj doufá. A Bůh se nad ní smilovává a dává jí sedm dětí. Ale právě zde je důležité říct, že biblický příběh i po její smrti pokračuje. Lea se stává praprababičkou Mojžíše, Árona a celého kněžského rodu, Bóaze, Davida, Šalomouna, Izajáše, Ámose, Micheáše, Abakuka, Abdijáše, Samuela, Sofonjáše, Jeremjáše, Ezechiele, Ezdráše, Malachiáše – a mohli bychom pokračovat dál. Stala se ale především praprababičkou zaslíbeného Mesiáše, Ježíše Krista.

Lea se tak stává postavou, která má svou bolest a svůj problém, který se jí nedaří vyřešit. Zároveň je ale ženou nasměrovanou k Bohu, jejíž život má dalekosáhlé důsledky. Amen.

MARIE – výjimečná Ježíšova matka

/Pavel Kostečka/

Marie a její srdce

Pokládám si za čest zamyslet se nad jednou z nejvýznamnějších biblických postav. Je jí žena a je to Ježíšova matka Marie. Jak zvěstuje sama Bible, byla to žena požehnaná (L 1,48), což by měli uznat všechny budoucí generace, včetně té naší. Vlivem zbožštění Marie ze strany katolických a pravoslavných církví se však ocenit Marii poněkud bojíme. Nesmíme se však nechat odradit. Bůh by nesvěřil vtělení Syna jen tak někomu a Marie rozhodně za naši pozornost stojí.

Marie nebyla mimořádná svým postavením ani bohatstvím. Když šla s Josefem u příležitosti očištění po porodu obětovat do chrámu, nabídli Bohu jen pár hrdliček nebo holoubat (L 2,24). Tak činili jen lidé chudí (Lv 12,8). Bůh si cenil na Marii jiných kvalit. Ty se budou postupně ukazovat v jejím chování během rozvíjení evangelijního příběhu. O Marii by se toho dalo napsat mnoho, pro dnešní úvahu jsem vybral Mariinu vlastnost, která mě před nedávnem zasáhla nejvíce – Mariin opakovaný údiv nad tím, co se kolem ní děje, a s ním související trpělivé očekávání věcí příštích, které dovolí porozumět tomu, co se děje. Jinými slovy – zasáhla mě Marie hledající a nalézající. Posuďte sami následující čtyři úryvky z Lukášova evangelia:

L 1,26–29 (ČSP) *V šestém měsíci byl anděl Gabriel poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené muži jménem Josef, z domu Davidova; jméno té panny bylo Marie. I vešel k ní a řekl: „Buď zdráva, milostí obdařená, Pán je s tebou. [Požehnaná tys mezi ženami.]“ **Ona však byla tím slovem velmi rozrušena a uvažovala, jaký je to pozdrav.***

L 2,15–19 (ČSP) *A stalo se, že jakmile od nich andělé odešli do nebe, začali si pastýři mezi sebou říkat: „Pojďme tedy až do Betléma a podí-*

vejme se na to, co se tam stalo, co nám Pán oznámil.“ Pospíšili si tam a našli Marii i Josefa a dítě, které leželo v jeslích. Když je spatřili, oznámili slovo, které jim bylo o tom dítěti řečeno. A všichni, kdo to uslyšeli, **užasli** nad tím, co jim pastýři řekli. Marie však toto všechno uchovávala ve svém srdci a **rozvažovala o tom**.

L 2,27–33 (ČSP) ... Když rodiče přinesli chlapce Ježíše, aby s ním učinili podle obyčeje Zákona, on si ho vzal do náručí (starý Simenon), vzdal chválu, dobrořečil Bohu a řekl: „Nyní, Panovníku, podle svého výroku propouštíš svého otroka v pokoji, neboť mé oči spatřily tvou záchranu, kterou jsi připravil před tváří všech lidí, světlo ke zjevení národům a slávu tvého lidu Izraele.“ **Jeho otec a matka se podívali nad tím, co bylo o něm mluveno.**

L 2,51 (ČSP) I sestoupil s nimi, přišel do Nazareta a byl jim poddán. Jeho matka pečlivě uchovávala všechna [tato] slova ve svém srdci.

Příběh narození Páně přinese Marii hodně nových zkušeností a také se toho hodně dozví. Od anděla Gabriela³ ví, že její dítě má být davidovským Mesiášem (1,32–35) a že bylo uznáno za „Pána“ (1,43). Pastýři dodávají, že má být „Spasitelem“ (2,11). V podobném Duchu se vyjadřuje staříček Simeon (L 2,31.32). Co to ale přesně znamená?

Jenže, jak už to tak bývá, když se člověk setkává s novým, jedna zodpovězená otázka má za výsledek dvě otázky nové. Nad tím vším ve vzduchu visí otázka jaksi shrnující, která byla naplno vyřčena v souvislosti s Janem Křtitelem: Co z toho dítěte bude? (L 1,66) Na tuto otázku neodpoví rozum. Odpoví na ni víra a další běh událostí.

A odpověď hledat bude nutné. Bez porozumění tomu, kdo je Ježíš, se totiž v životě víry nelze pohnout dál. Může vám znít zbytečné, o tom hovořit – vždyť přece Ježíšova osobnost musí vést všechny kolem k hlubokému rozjímání a hledání. Evangelia však ukáží, že je možné Ježíše ignorovat. Dokonce to byli právě vrcholní představitelé tehdejší politické a náboženské moci, kteří opravdově nehledali, co je ten podivný tesař

3 Zvěstující Gabriel je anděl, nikoliv archanděl, jak se s oblibou traduje (srov. s L 1,19 a Da 9,21). Jediným archandělem podle Bible je Michael.

zač. Snad by to šlo pochopit u člověka ponořeného do vlastní deprese. Většinou však za nezájmem o pravdu je lidská povýšenost a ignorance.

Žena, která bude doprovázet Spasitele v jeho prvních letech života, musí být jiná. Musí být vnímavá, citlivá, otevřená novému. Nesmí utéci, když se děje něco těžkého. Jaké by to bylo, kdyby Mojžíš pohlédl na hořící keř a šel nezaujatě, či dokonce znuděně dál?

Za pozornost stojí ještě srovnání, jak se chová při svém povolání Marie ve srovnání s některými starozákonními hrdiny. Vzpomínáte, kolik námitek měl Mojžíš, proč nemůže nastoupit do díla? Vzpomínáte na povolání Jeremjáše, Jonáše či Gedeóna? Marie přijímá tiše svůj těžký úděl, podobně jako Boží Syn. Má jen jedinou otázku, jak se může stát matkou, když nežije s mužem. Tu však v kontextu nelze vnímat jako vzpírání se Bohu. Spíše naopak, ta otázka je velmi pozitivní a přihlášením se k panenství se Marie hlásí k sexuální čistotě.

Mariina odvaha a připravenost sloužit by si zasloužila samostatné kázání. Ve své dnešní úvaze se však soustředím na jinou záležitost. To, co mě při čtení zmiňovaných veršů chytlo u srdce, je, že i Marii to celé chytlo u srdce. Setkala se s něčím, co ji přesahuje, a ona před tím neutekla, nepopřela to, nesnažila se to umlčet.

Marie si doslova vážila (*syntērei*) slov pastýřů a „rozjímala“ (*syballousa*) o nich ve svém srdci. První sloveso (*syntēreō*) vyjadřuje hodnotu, kterou Maria přikládala vyprávění pastýřů. Participiální tvar druhého slovesa *syballō* naznačuje, co to ono cenění si slova znamenalo v praxi. Vážila si zvěsti o Spasiteli tím, že si ji uložila do srdce a trvale rozjímala o tom, co se stalo a dále děje. V kontextu celé Bible to není nic nového. K rozjímání nad Božím slovem vyzývá Bůh Jozua (Joz 1,8) a vlastně nás všechny (Dt 6,6–9), v podobném duchu se pak nesou mnohé žalmy, např. Ž 1,2.3, 88 2.

Tím, že si Marie uložila slova od Boha přímo do svého srdce, vložila si je vlastně do nejzranitelnější části své osobnosti. Říká se, že každý z nás má svou 13. komnatu, kam nikoho nepustíme. Je to v zásadě dobrý postoj, pokud ho aplikujeme na lidi. Každý z nás má své temné stránky, které by druzí nemuseli pochopit. Jenže u Boha je to jiné. Bohu je potřeba otevřít vše. Dát se mu všanc. Marie tu udělá a bude to jeden z důvodů, pro které si vyslouží naši pozornost. A nemylme se. Není to pohádkové romantické – je to ohromně těžké. Je to, jako když do vás zajede ostrý nástroj. Mimo krásných věcí prorokuje Simeon Marii také to, že i její

„vlastní duši pronikne meč – aby bylo zjeveno myšlení mnohých srdcí“ (L 2,35).

Později se stane ještě jedna podivuhodná věc, ke které Marie přistoupí stejně. Ježíš, když mu bylo 12 let, se jakoby ztratí, ale pak se ukáže, že vlastně zůstal v chrámu záměrně a vede tam řeči, jaké neumí vést ani starý mudrc. Je zde použito jiné řecké slovo, ale význam je podobný. Marie sice neví, co ta událost měla přesně znamenat, ale ví, že je to důležité, a bude to mít už napořád ve svém srdci. Nutno říci, že postoj Marie může v určitém pohledu připadat nepochopitelný. Byla svědkem zázračného narození Páně, tak ji přece nemělo zaskočit, jak se Ježíš zachoval. Koneckonců, v Ježíšově otázce *„Jak to, že jste mne hledali? Nevěděli jste, že musím být ve věcech svého Otce?“* lze jasně vidět určitou výčitku. Je moc dobře, že i taková výměna názorů je v Bibli zaznamenána. Jasně ukazuje, že to hlavní není všemu rozumět, ale důležité je mít touhu po poznání a velkou trpělivost, než mi Bůh otevře oči.

Ellen Whiteová k tomu ve svém stěžejním díle *Touha věků* na str. 82 uvádí: *„V odpovědi své matce Ježíš poprvé ukázal, že chápe svůj vztah k Bohu. Před jeho narozením řekl anděl Marii: „Bude veliký a bude nazýván Synem Nejvyššího; Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida a bude kralovat nad domem Jákobovým navěky“ (Mt 24,7; L 1,32.33).* O těchto slovech Marie přemýšlela ve svém srdci, ale i když věřila, že její dítě má být izraelským Mesiášem, nechápala jeho poslání. Nyní jeho slovům nerozuměla; věděla však, že se zřekl příbuzenství s Josefem a prohlásil se za Božího Syna.“

Marie byla tak úžasnou bytostí, protože bylo ochotna od Boha přijmout vše. Jsem přesvědčen, že schopnost vydržet pohled na kříž má základ v její ochotě následovat Boha. I když něčemu nebude rozumět, stejně Boží povolání přijme. Vše, co Bůh řekl, uchová ve svém srdci a bude čekat, až Bohu porozumí více. I když ji bude Boží povolání bolet, stejně ho přijme. Ježíšovi učedníci daleko více budou lpět na svých představách, co by měl Ježíš dělat, nejvíce z nich pak Jidáš. Když se dějiny vydají jinudy, učedníci se rozutečou. Marie však u kříže, s dalšími ženami, zůstane.

A co tvoje srdce?

V příběhu narození Páně a vlastně v celém evangeliu (a vlastně v celé Bibli) se prolínají dvě nitky. Lukáš vysvětluje, jak se rozvíjí Boží spásný plán, ale také ukazuje charakter lidí, kteří se stanou součástí Ježíšova příběhu. Uprostřed příběhu s kosmickým dosahem se odehrávají příběhy obyčejných lidí. Vyprávění chce, aby čtenář vnímal obě roviny příběhu. A vlastně chce ještě více.

Vyprávění o Marii není v Lukášově evangeliu samoučelné. Mariin přístup je příkladem pro to, jak by si Lukáš přál, aby jeho posluchači reagovali na evangelium. Tím se do tohoto příběhu coby další posluchači evangelia dostáváme i my.

Zkus si na chvíli představit, že bys byl na místě Marie. Máš život u svých nohou. Máš plány a nejsou to zlé plány. Chceš mít rodinu a žít v manželství s mužem. Jenže pak je vše jinak – kvůli Bohu. Jaká by byla tvá reakce na Mariině místě?

Anebo jestli je tato úvaha pro tebe až moc abstraktní, přemýšlej o svém současném životě a o svých plánech. Sněsl bys, kdyby Bůh udělal něco jiného, než očekáváš?

Lidé včetně Marie čekali Mesiáše, a on přišel. Jenže byl jiný! Jsme my připraveni na to, že náš Mesiáš je rovněž jiný, než si ho mnohdy představujeme? Jsme připraveni na to, že zachránce nás povede cestou kříže se všemi těžkostmi z toho vyplývajícími?

Kdy naposledy jsi ty sám byl překvapen Božím slovem? Nezažil jsi ještě navštívení anděla, a tak nevíš? To se může stát, ani já sám jsem doposud neměl štěstí potkat anděla. Anebo o tom aspoň nevím. Každý z nás však měl v ruce Bibli. A neříkejte, že vás v ní něco nezaskočilo. Pokud se to ještě nestalo, musím vám říci – snad se neurazíte – že čtete hodně nesoustředěně. I hodně sečtělý písmák musí na stránkách Bible znovu a znovu prožívat údiv jako Marie. Ano, v obecné rovině Pánu Bohu kvůli pádu do hříchu rozumíme méně, ale i tak si myslím, že i první lidé před pádem se divili. Adam volá při stvoření Evy: „*kost z mých kostí...*“ (Gn 2,23) a jeho zvolání lze považovat za formu údivu.

Přeji otevřená srdce při studiu Božího slova.

AMEN.

MARTA

/Filip Fürst/

Svět, ve kterém žijeme, není fér. Už tolikrát jsme se o tom mohli přesvědčit. Nemám na mysli pouze to, co naznačuje už kniha Kazatel, tedy že různým podvodníkům a nepoctivcům se často vede lépe než těm, kteří se snaží fungovat v rámci zákona a etiky. Nejspíše každý z nás už navíc někdy zažil pocit nedocenění, nepochopení. Od lidí to tak nějak očekáváme. Ale od Ježíše by člověk očekával pochopení a přijetí. Podporu v našem boji a alespoň nějakou výtku vůči těm, kteří nás nechávají jít na holičkách. Přesto příběh Marty a její sestry Marie jako by zaváněl nespravedlností, nepřijetím a nepochopením. Na první pohled. Na ten druhý už to nemusí být tak jednoduché.

Stalo se, když šli dále, že vešel do jedné vesnice. Někáká žena jménem Marta jej přijala do svého domu. Měla sestru, která se jmenovala Marie. Ta se posadila k Pánovým nohám a poslouchala jeho slovo. Ale Marta měla plno práce s obsluhováním. Přistoupila k němu a řekla: „Pane, nezáleží ti na tom, že mě má sestra nechala sloužit samotnou? Řekni jí přece, ať mi pomůže!“ Pán jí odpověděl: „Marto, Marto, děláš si starosti a znepokojuješ se mnoha věcmi, jedno je však potřeba. Marie si vybrala dobrý díl, jenž jí nebude odňat.“ L 10,38–42

Z horečnaté práce Marty to vypadá, že návštěva Ježíše (a pravděpodobně i učedníků) nebyla dopředu ohlášená. Zkrátka při cestě kolem si Ježíš vzpomněl, že by rád viděl Martu a Marii, a třeba se zeptal, jak se jim daří, zkrátka navštívil dobré přátele. Jenže pro Martu podobná nečekaná návštěva znamenala obrovský seznam úkolů, který je potřeba splnit, aby se v jejím domě host cítil opravdu dobře. A proto dělá to, co se naučila a co jí nejspíš i dobře šlo – vždyť samotné jméno Marta znamená v překladu paní domu. A tak se chopila role paní domu a hostitelky. Zato její sestra Marie byla zase věrna svému – poněkud ambivalentnímu – jménu. Lze jej totiž překládat jako Bohem milovaná (z egyptského *merit Amm*), což jistě byla; anebo jako hořká, rebelka (to pokud bychom vycházeli z hebrejského *mara*), čemuž její chování odpovídá také. Proč?

Role ženy byla v dané době poměrně jasně daná. Starat se o potřeby těch, kteří jsou v domě, a samozřejmě i hostů. Tedy dělat to, co dělala Marta. Marie naproti tomu sedí u Pánových nohou. Zaujímá pozici učedníka. A kdo to kdy slyšel, aby učedníkem byla žena? Marta tedy nervózně pracuje, snaží se a celou dobu koutkem oka vidí, jak její sestra naprosto ignoruje potřeby hostů i to, že v tom svou sestru nechala samotnou. A jelikož každý máme svůj práh frustrace, který když přeteče, začneme ji více či méně důrazně projevovat (což už asi také každý známe), obrací se Marta v jednu chvíli na Ježíše s prosbou, ať se jí zastane. Až na to, že to nevyznělo jako prosba o zastání, ale spíše jako výtka jak Marii, tak Ježíši.

Ježíšova odpověď je zde tím nejpodstatnějším z celého příběhu. Nestává se v Bibli často, že by Bůh (nebo Ježíš) někoho oslovil s tím, že jeho jméno řekne hned dvakrát. Ale když už se tak stalo, vždycky pak zazněla slova, která byla velmi důležitá až formativní. A Marta je jedním z několika vyvolených, ke kterým takto Ježíš (či Bůh) promluvil. Co se tedy dozvěděla tak zásadního?

Že ji Ježíš velmi dobře zná. Ví, v jakém napětí žije, a že je mnoho věcí, o které se nejenom stará, ale které ji přivádějí k úzkosti a trápí ji. Ježíšova první slova k Martě jsou podstatná pro výklad toho, co jí řekl poté. Jestliže Marie volila dobře, pak v čem? Bylo by pro Martu lepší si hned na začátku sednout a poslouchat, byť by přitom byla myšlenkami někde úplně jinde, protože Marta byla jinak nastavená než Marie? Teologové se domnívají, že zatímco Marie byla nejspíše kontemplativní (meditativní) typ, Marta byla spíše sloužící. Takový člověk vám na sebelepší přednášce v klidu neposedí. Tak co měla Marta udělat lépe?

U Lukáše jsou tyto verše zapsány hned za podobenstvím o milosrdném Samařanovi. Marta se tedy v kontextu tohoto podobenství zachovala správně. Chybělo jí podle všeho jen jedno. Chvilí být s Ježíšem. Pro samotnou službu Kristu zapomněla na to, že má být s ním. Dost možná Ježíš nechtěl pětichodové menu, ale chtěl být s ní. Třeba by se spokojil i s trochou vody v její blízkosti. Ale pokud se Marta nezeptala, nemohla to vědět. Místo toho fungovala podle očekávání, co by měla správně udělat. Jak by měla sloužit Bohu. A proto Ježíš volí tak významné oslovení a tak silná slova – aby Martu na chvíli zastavil, aby ho mohla opravdově slyšet.

Slovíčko, které Ježíš použil a které máme přeloženo jako „staráš se“, je použito i v kázání na hoře, když Ježíš mluví o tom, že si nemáme dělat zbytečné starosti. Vždyť máme Boha, který je všechny zná a chce naše potřeby, ze kterých ony starosti vyplývají, naplňovat.

I dnes ne jeden věřící člověk dře pro Krista a necítí ocenění, necítí přijetí. Je mnoho věcí, které nás stresují, a to nejen těch „světských“, ale i věcí náboženských. Jak mnoho úzkostí, stresu a neštěstí si způsobujeme tím, že na sebe navzájem, nebo i sami na sebe, nakládáme očekávání, která od nás Bůh nemá. Očekávání, která (podle nás) vyplývají z různých služebností nebo obdarování. Přitom nejen Marta, ale každý z nás je vyzýván, aby na chvíli odhlédl od svých představ o tom, kdy budeme dostatečně dobří, a přišli do Kristovy blízkosti. To je něco, co nám nikdo nemůže vzít. To je něco, po čem toužil i žalmista David v Ž 27,4.

Ale především je to místo, kam jsme zváni, abychom si odpočinuli. Vždyť tentýž Ježíš, který přišel k Martě a Marii, je tím, který řekl:

Pojďte ke mně všichni, kteří těžce pracujete a jste přetíženi, a já vám dám odpočinek. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný v srdci; a naleznete odpočinutí svým duším. (Mt 11,28.29)

Jsme všichni zváni, abychom ve světě plném stresu nacházeli místo odpočinku. Místo přijetí a podpory. Místo, kde můžeme složit svá břemena a starosti. Místo, kde načerpáme sílu, abychom mohli jít a sloužit dál. A zároveň místo, kde můžeme zjistit, že Bůh nás přijímá i dříve, než jsme „dost dobří“. Kéz toto místo najdou všechny „dnešní Marty“.

RACHAB – žena čínorodé víry

/Vítězslav Chán/

Lidé dnes stále více chtějí vědět něco o svém vlastním původu. Touží poznat svou rodinu a své předky. Často hledají slavné lidi ve svém vlastním rodokmenu. Hledají ty, kteří by přidali hodnotu i jejich vlastnímu životu – protože byli odvážní, bohatí nebo slavní. Jiní jen chtějí vědět, kde mají své kořeny.

Jak daleko do minulosti jste schopni jmenovat vaše předchůdce? Tři generace? Rodiče – prarodiče – praprarodiče?

Před časem jsem slyšel v rozhlasové reportáži povzdech jednoho z genealogů: lidé velmi chtějí znát svůj původ. My pak dojdeme až do třicetileté války (když se pošestí), a lidé se dozvědí, že jsou potomkem nějakého švédského vojáka – a odmítají nám zaplatit za naši práci!!

Hledání kořenů totiž může být nebezpečné! Můžeme najít to, co jsme nehledali, nebo se dozvědět něco, o co vlastně ani nestojíme.

Dnes chci mluvit o ženě, o které toho z Bible moc nevíme. Pouhé tři zmínky v Novém zákoně a její příběh zapsaný ve Starém zákoně. Podle Talmudu patřila společně se Sárou, Abígajil a Ester ke čtyřem výjimečně krásným ženám starověku. A také se o ní píše, že na zemi té doby nebyl vladař, který by ji kvůli pověsti o její kráse nenavštívil. Nevím, jestli byste takovou ženu chtěli mít ve svém rodokmenu. Už jen to její povolání...

V NZ se překvapivě objevuje v kapitole připomínající starozákonní **hrdiny víry** – nepravděpodobné nebo nečekané hrdiny. Židům 11 je zvláštní kapitola. Je to kapitola o lidech, kteří často udělali v životě hodně špatné věci, ale v Bibli je o nich zmínka proto, že se u nich projevila výjimečná víra.

I naši volbou je, zdali budeme mluvit o chybách těch druhých, nebo si budeme (podle biblického vzoru) spíše připomínat jejich dobré vlastnosti a úžasné činy.

Žd 11,31: Nevěstka Rachab věřila, a proto přátelsky přijala vyzvědače a nezahynula s nevěřícími.

Dnes bychom si chtěli připomenout, jak se projevila její víra. Jak se to, že uvěřila Bohu, prakticky projevilo v jejím životě? Její víra ji totiž zachránila a nezahynula s těmi, kdo nevěří.

A právě o tom je tento starozákonní příběh.

Joz 2,1–8

2,1 Jozue, syn Núnův, vyslal potají ze Šitímu dva muže jako zvědy. Řekl: „Jděte, prohlédněte tu zemi i Jericho.“ Šli tedy a vstoupili do domu jedné ženy jménem Rachab, nevěstky, a tam přespali.

Proč šli zrovna tam? Co tam jako věřící pohledávali? Do veřejného domu?

Možná se tam objevili kvůli utajení. K Rachabě patrně chodilo mnoho lidí a ponejvíc v noci. Mnozí byli cizinci. A ještě jeden velký bonus – její dům měl únikový východ přes hradby! A tak nebylo divné, že se v jejím domě objevili dva mladí chlapci, kteří nemluvili místním jazykem.

2,2 Králi Jericha bylo ohlášeno: „V noci sem přišli nějací izraelští muži, aby obhlédli zemi.“

Stejně se to neudrželo v tajnosti, král se to dozvěděl. Rozhodně nebyl hloupý. Měl své informátory, kteří mu sdělili, že za Jordánem se objevil národ, který míří k jejich městu. Rozhodl se jednat. Obyvatelé Jericha měli oprávněný strach, a proto chtěli odstranit příčinu svých obav.

2,3 Král dal Rachabě rozkaz

Byla zvyklá poslouchat a plnit přání mužů. Ale tentokrát to bylo jinak – **NEPOSLECHLA.**

Podobně jako porodní báby z Ex 1 – měly zabíjet izraelské chlapce, ale ony neuposlechly faraonův příkaz.

Text říká, že vlastně udělala tři věci – odvedla je pryč, ukryla, a ještě lhala, aby je ochránila: nevím, kdo jsou, nevím, kam šli, honem je pronásledujte...

Už byl večer a setmělo se, když k nim přišla nahoru, do provizorní skryše. A teď to bude velmi zajímavé:

2,9 Víím, že Hospodin dal zemi vám. Padla na nás hrůza před vámi a všichni obyvatelé země propadli před vámi zmatku.

Já vím – Tady se poprvé projevuje její víra. Víra ví to, co nevíra neví. Víra v Bibli vidí dál, jde za to, co je momentálně viditelné nebo na první pohled patrné. Víra míří k cíli.

Máme hrůzu a strach – Výsledkem děsivých zpráv je strach a chaos. Proč měli obyvatelé Jericha strach a obavy?

2,10 Slyšeli jsme

Víme, co Bůh pro vás udělal se silnějšími, než jsme my.

V někom informace o Božím jednání vyvolávají strach a obavu. Pro věřícího je to zdroj víry a naděje do budoucnosti.

Jestli hledáte **víru Rachaby**, tak právě tady ji můžete vidět. Způsob, jakým o tom vypráví, ukazuje, jak hluboko je zakotvena její víra. Nic s ní neotřese – ani její král, ani nebezpečí smrti, ani nutnost spoléhat se na slib mladých vyzvědačů.

2,11 – Váš Bůh je skutečným Bohem

Není bohem sedícím na Olympu, kde se bohové hádají a prou mezi sebou (a na zemi je kvůli tomu válka). Není to nějaký místní baal – lokální bůžek, který má na starosti jedno město a dost. Hospodin je **Bohem všech a pro všechny**.

*Vzpomeňte na **Jonáše** – když ho konečně kapitán lodi probudí, tak on řekne, že slouží Bohu, který všechno stvořil (Jon 1,9).*

Jak to ale všechno mohla Rachab vědět? Jak mohla dojít až k víře – bez Bible, bez evangelizačních přednášek, bez kazatele nebo někoho věřícího, který by jí ukázal cestu.

Jak mohla žena, která v očích mužů neměla valnou hodnotu (brali ji jenom jako věc k uspokojení svých potřeb), jak mohla dojít až k Bohu, Stvořiteli všeho?

Já nevím, Bible se o tom totiž nezmiňuje. Co ale vím, je, že její víra má **okamžité výsledky**.

Její živá víra přináší záchranu druhým lidem, její rodině. Jednoduše: její víra přináší ovoce – víra ji vedla k tomu, že sama prokázala milosrdenství a zachránila zvědům život (2,12.13).

Ted' totéž očekává od zvědů samotných.

2,14 – reakce obou zvědů je očekávaná a velmi emotivní: Jsme ochotni za tebe a tvou rodinu zemřít.

Milosrdenství a víra či věrnost – to jsou dvě rodné sestry. Kdo věří, je milosrdný k ostatním, pomáhá a neublíží, dává lásku, nepřináší nenávist.

Záchrana však má také své **podmínky**: musí se shromáždit v domě, musí vyvěsit karmínový provázek, nesmí nikomu prozradit jejich ujednání.

Rachab je v tomto příběhu **věrnou i (aktivně a prakticky) věřící**.

Jako dojemná drobnost na mne v příběhu působí toto: podle Joz 2,18 bylo součástí dohody, že uváže karmínovou šňůrku do okna, až Izraelci překročí Jordán a vstoupí do země. Víte kdy ji uvázala do okna? Joz 2,21 říká, že hned, jak je propustila. Pro mne to je úžasný projev víry. Rachab věřila a jedná tak, jako by už nastalo to, v co věří. V tom je pro nás velkým příkladem.

Celý příběh pak pokračuje v Joz 6, kde je popsáno, že se vše skutečně stalo tak, jak bylo ujednáno. (**Joz 6,17.21–25**)

Poučení z příběhu o věřící Rachab

1. Víra vidí **dále**, víra vidí **více**, víra vidí **dříve**
 - a) Tento příběh je o víře,
 - b) Víře, která vidí věci dříve, než nastanou,
 - c) Je opakem nevěry, která přináší smrt, zmar, strach a chaos.
2. Víra přináší **ovoce**
 - a) Není to teorie, ale prožívaná praxe,
 - b) Nejedná se jen o teoretické intelektuální poznání, ale jistotu získanou a prožívanou na základě zkušenosti s Bohem.
3. Víra, která zachraňuje **životy**
 - a) Moje víra může ovlivnit životy druhých k lepšímu,
 - b) Můj vztah s Bohem ovlivňuje mé manželství, mé sousedy, mé spolupracovníky,
 - c) Rachab díky své víře zachránila nejen sebe (to by bylo málo), ale také svou rodinu.

Nakonec se Rachab díky své víře, odvaze a odhodlání dostala nejen do kapitoly „hrdinů víry“ (Žd 11), ale také do rodokmenu Ježíše Krista (Mt 1,5). Ježíš se totiž za nevěstku Rachab nestydí, naopak je příslibem pro všechny „hříšníky“, že do Kristova života patří. Kristus s lidmi, jako je Rachab, počítá, hlásí se k nim a těší se na společné setkání s těmi, které svou smrtí vykoupil. Proto i my máme naději do budoucnosti.

RODÉ

/Aleš Zástěra/

„Spravedlivý hyne a nikdo si to nebere k srdci. Zbožní lidé jsou bráni pryč, a přitom není, kdo by rozuměl, že před příchodem zla je spravedlivý vzat.“ (Iz 57,1)

Roku 44 Herodes Agrippa stál Jakuba, Janova bratra, a pomýšlel na zlikvidování jádra první církve, tedy na její vedoucí, kterými byl právě Jakub, Petr a Jan. Vždyť tito byli již Kristem vybráni k účasti při vzkříšení Jairovy dcery, k přítomnosti na Hoře proměnění nebo k modlitebnímu zápasu v Getsemanské zahradě. Herodes uvěznil Petra a po Velikonočních plánoval uspořádat s apoštolem monstrózní soudní proces. Je těžké racionálně pochopit, proč byl Jakub brutálně zavražděn, zatímco Petr zázračně osvobozen. Stejně obtížné je porozumět i v současnosti tomu, proč jeden spravedlivý umírá, zatímco druhý je zázračně znovu povolán do života. Jen opatrně lze uvažovat, že někdo je odvolán, aby již nečelil všudypřítomnému zlu, a druhý je ještě povolán k účasti na díle záchrany. Je snad jeden pod menší ochranou Pána než druhý, který je vysvobozen? Ne, vždyť Nejvyšší nemá zálibu ani ve smrti bezbožného a péčí Boží je zahrnut člověk před smrtí i ten, který je od ní vysvobozen. Nesnadno se ale prožívá jistota nebeské přízně, když milovaný představitel církve je právě popraven. Jen prostá a nekomplikovaná víra dokáže důvěřovat v Boží vedení i v tak neklidné situaci. A ne vždy takový postoj reprezentují vážené sloupy církve, ti, kteří se zaníceně modlí za vysvobození Petra (Sk 12,1–5), ale „obyčejní věřící“, obyčejná služebná.

Vysvobození přichází v noci, přede dnem soudního procesu. Apoštol Petr spí ve spodním oděvu (protože teprve potom je následně vyzván, aby se obul a oblékl). A je podivuhodné, jak je možné tvrdě spát den před smrtí, v temné kobce, spoután dvěma řetězy. Z klidného odpočinku důvěry v Boha jej anděl musel probudit úderem do boku. Po vysvobození z rukou spících strážců se apoštol vydal do domu Marie, matky Jana Marka. Toho, který nechodil s Kristem, ale napsal evangelium. Toho, kvůli kterému se pohádal Pavel s Barnabášem. Má se za to, že Marko-

va matka byla zámožná vdova, žijící ve větším domě (o čemž by svědčilo, že v domě sloužila děvečka a ta „běžela“ od brány k modlitebníkům). Petr zabouchal na dveře a přišla otevřít služka jménem Rodé, v překladu Růže. Ta ovšem z radosti dveře neotevřela, ale když poznala Petrův hlas, běžela dovnitř oznámit modlitebníkům, že jejich prosby jsou splněny a Petr již stojí přede dveřmi. Jaké radostné odpovědi se dostalo této prosté služebné od vážených členů církve? „Blázníš!“ (Šlíš, jsi pomatená, bez rozumu?) Rodé mohla znejistět, protože přece ani neotevřela dveře a pouze na základě hlasu s vírou zvěstovala, že Petr je za dveřmi. Nenechala se ale odradit a srdnatě dosvědčovala, že je to opravdu Petr. Shromáždění modlitebníci jí přestali tvrdit, že blázní, protože její svědectví bylo velmi přesvědčivé, ale začali se přiklánět k názoru, že venku stojí Petrův anděl. Tito vytrvalí modlitebníci byli schopni připustit existenci zázraku v podobě zjevení anděla, ale ne, že by apoštol mohl být vyrván z rukou Heroda. Mezitím Petr tloukl na dveře. Cíl modliteb byl splněn, ale církev ztrácela čas vytvářením domněnek a falešných výkladů, když Bůh již odpověděl. Jedině služce to bylo jasné a jako jediná se již radovala z Božího zásahu. Nevíme, jak dlouho by stáli v marné diskuzi a napadání chudé duchem, tedy Rodé, kdyby apoštol netloukl vytrvale na dveře. Tentokrát neposlali služku, aby otevřela, ale všichni šli otevřít, aby pak stáli celí překvapení. Museli být velmi rozrušení, protože pokud chtěli Petra vůbec slyšet, bylo třeba jim pokynutím ruky dát znamení, aby mlčeli.

Co se zde vlastně stalo? Na straně jedné stojí služka se svojí prostou a přímočarou vírou. Na straně druhé zkušení předáci církve, kteří místo důvěry v Boha a odevzdání se do jeho vůle vlastně nepřipouštějí, že by Petr mohl být zachráněn. Proč se tedy modlili? Cílem mělo být odevzdání situace Bohu a důvěra, že Nejvyšší může udělat cokoli, zachránit, ale i uložit milovaného učedníka před dalším bojem k odpočinku. Cílem přece nebyla modlitební shromáždění, pravidelné bohoslužby, ty byly pouze prostředkem. Když ovšem dosáhli splnění svých proseb, o kterém sami pochybovali, stáli ohromení, užaslí, vyvedení z míry, vystrašení.

Hrdinou celého příběhu je Rodé. Luis Pasteur prohlásil: „Mám víru jako bretaňský sedlák, budu-li ale ještě hodně studovat, možná dosáhnu víry bretaňské selky.“ K. Barth řekl: „Chtít porozumět patří k víře, neznamená to ovšem, že by porozumění anebo rozum byly nezbytným základem nebo posilou víry.“ Racionální očekávání modlitebníků po zku-

šenosti s Jakubem předpokládalo spíše tragický konec. Víra ovšem Bohu důvěřuje, a to nejen při zázračném zásahu, ale i v případě tragické ztráty. Anglikánský teolog Edgar Alister představuje ve své knize „Křesťanská spiritualita“, že spiritualita se často staví do protikladu k ryze akademickému, objektivnímu či nezávislému přístupu k nějakému náboženství. Stále větší profesionalita a specializace teologů je příčinou, že se na spiritualitu nahlíží příliš akademicky a neutrálně.

Pravá zbožnost, pravá víra, je tedy jednoduchá, přesně v souladu s Kristovým: „Blahoslavení chudí duchem.“ Tedy radostní a šťastní jsou pokorní, nenamyšlení, nekomplikovaní a odevzdaní křesťané. Ti se nesnaží pochopit šíři Božích cest, které stejně nelze pochopit, ale snaží se poznávat Boží charakter.

S důvěrou proto přijímáme Rodé, která se stala velikánem víry.

RÚT

/Jiří Pavlán/

V Písmu se občas setkáváme s příběhy, u kterých si klademe otázku, co že nám vlastně chtějí říci a co se z nich máme naučit. Jsou totiž dva druhy příběhů – jedny mají už v sobě zabudované nějaké konkrétní naučení a ty druhé se dobře poslouchají, ale na otázku, čemu nás mají vlastně naučit, většina jen krčí rameny. Já bych se s vámi dnes rád podíval na příběh ze Starého zákona, kterému je věnována celá jedna biblická kniha. Příběh se odehrává v pohnuté době, kterou Bible označuje jako dobu soudců. Otevřete si prosím se mnou knihu Rút. Je to příběh o ženě, která prožila v životě tragédii a rozhodla se následovat Hospodina i do cizí země. Ale nepředbíhejme událostem a zkusme se podívat na začátek příběhu.

Přečti text Rút 1,1–14.

Jak už jsem zmínil, příběh se odehrává za doby soudců. Kdo z vás si vzpomíná, o čem pojednává kniha soudců, dovede si představit i něco o době, ve které se odehrává náš příběh. Drsné poměry, nikde se nelze dovolat pomoci a dějí se věci, nad kterými zůstává rozum stát. Doba soudců se v žádném případě nedá označit za zlatý věk. Právě naopak. Je to doba největšího úpadku a tmářství, kdy lid odpadá od Hospodina a první, kteří to na své kůži pocítí, jsou ti bezbranní. K tomu všemu ještě nastal v zemi hlad. Najednou rychle stoupají ceny potravin a začíná se projevovat vážný nedostatek jídla. Proto se musí jedna rodina z Betléma kvůli hladu přestěhovat na Moábská pole. V té výpovědi zní trochu hořkosti. Betlém znamená totiž „dům chleba“. A z domu chleba se musí rodina vystěhovat, aby našla obživu někde v cizí zemi, mezi cizími lidmi. Hladem v zemi začíná i jiný příběh z Genesis. Jako by nás text chtěl upozornit na to, že je tu určitá paralela. Stejně jako Bůh zkoušel víru Abrahamovu, je zkoušena víra i jeho potomků v zaslíbené zemi. Přichází hlad a čtenář čeká, co bude Boží lid dělat. Odejdou do ciziny a zase se vrátí, nebo se tam usadí a pokusí se splynout s ostatními národy?

Kromě jmen se v začátku o této rodině moc nedozvíme. Otec se jmenoval Elímelek a matka Noemi. V překladu jméno Elímelek znamená „Bůh je můj král“ a Noemi „Krásná, Rozkošná“. Jména jejich dvou synů znějí v překladu dost podivně Machlón (Nemocňák) a Kiljón (Skonáváč). Nejspíše to říká něco o jejich chatrném zdraví.

Elímelekova rodina tedy odejde z judského Betléma a míří na jih na Moábská pole. Odešli tam kvůli bídě a nouzi, ale zdá se, že se jim tam zalíbilo. Nezůstávají tam jen po dobu hladu, ale opravdu se tam zabydleli. Nějak je to domů netáhne. Zůstali tam po deset let a deset let hlad určitě netrval. Navíc si Elímelekovi synové berou za ženy Moábky. To není příliš jasný signál, že by to mysleli s návratem domů vážně. Nejspíš tam celá rodina plánovala zůstat a zapustila tam své kořeny. Stala se ale tragédie a otec rodiny Elímelek zemřel. To musela být pro jeho ženu tragédie, ale naštěstí jí zbyli ještě dva synové. Tahle útěcha jí ovšem nezůstala dlouho. Vypadá to, že oba syny postihlo nějaké rychlé neštěstí, protože oba, ač byli ženatí, nezanechali po sobě žádného potomka. To, co po nich zbylo, byly dvě vdovy a nešťastná matka. Z Elímelekovy ženy, která vynikala svou krásou, se stává zarmoucená a životem utrápená žena. S krizí v životě vyvstávají najednou nepříjemné otázky: Nedopustil toho právě na ni Bůh příliš? Proč musela přijít o všechny své blízké během poměrně krátké doby?

Abychom se mohli lépe vžít do její situace, je třeba tady zmínit, že ve starověku neexistoval žádný sociální systém, který by podporoval lidi v nouzi. A obzvláště žena, která zůstala sama, byla odkázána na milost a nemilost svého okolí. Vdovy a sirotci byly dvě ekonomicky nejohroženější skupiny. Ženy nemohly pracovat společně s muži, a tak získávání obživy pro ně bylo velmi složité. Stát se vdovou znamenalo dostat se na okraj lidské společnosti. Jediným únikem z vdovství byl opětovný sňatek. Žena, která se znovu nevdala, mohla časem počítat s tím, že se z ní stane buď žebračka, nebo prostitutka.

Proto také Noemi vyzývá obě své snachy, aby se vrátily domů a snažily se znovu vdát. To byla ta nejmoudřejší rada, kterou jim jejich tchyně mohla dát. Přesto muselo být Noemi jasné, že pokud ji její snachy opustí, bude získání obživy pro ni samotnou mnohem obtížnější. Noemi však záleží ne na vlastním blahu, ale chce, aby se jejím snachám dařilo lépe než jí samotné.

A teprve tady začíná příběh vdovy Rút. Je to mladá žena, která už tak brzy musela zažít životní otřes a ztrátu manžela. Je to Moábka, která se přivádá do rodiny se zcela odlišnou kulturou a zvyklostmi. Měli i zcela odlišné představy o Bohu a náboženství. Tato mladá žena se seznamuje s tolika novými věcmi a prožívá zároveň se svou novou rodinou šťastné i tragické chvíle.

Občas se nám věřícím lidem může zdát, že proto, aby lidé kolem nás mohli poznat, že nám Bůh skutečně žehná, musíme žít v blahobytu, štěstí a ve spokojených rodinách. Jak nám ale ukazuje příběh Elímelekovy rodiny, nemusí to být v žádném případě pravidlem. Tahle rodina si prožila strastiplné časy a Noemi to sama nazvala zlým údělem. Zdá se, že Bůh je proti nim. Stíhá je pořád něco zlého. Vypadá to, jako by je sám Hospodin pronásledoval a staral se o to, aby nemohli být šťastní. I když to zní nepochopitelně, Bůh si dokáže použít i takovou situaci. Když Noemi posílá své snachy pryč, aby odešly ke svým rodinám a znovu se vdaly, odmítá Rút jít domů a trvá na tom, že půjde s Noemi k jejímu lidu. Ten hlavní důvod však není Noemin lid, ale Noemin Bůh. Rút poznala, kde je její pravé místo. I přes nepříznivé okolnosti poznala Boha Noemi jako tak laskavého a milosrdného, že je ochotna jej vyměnit za moábská božstva.

Její vyznání se stalo nezapomenutelným výrokem: *„Ale Rút jí odvětila: ‚Nenaléhej na mne, abych tě opustila a vrátila se od tebe. Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem. Kde umřeš ty, umřu i já a tam budu pochována. Ať se mnou Hospodin udělá, co chce! Rozdělí nás od sebe jen smrt.‘“* (1,16.17)

Příběh Elímelekovy rodiny a Rút je příběhem lidí, kteří od Boha odcházejí a odcizují se mu, a na druhé straně je to o lidech, kteří Boha hledají a nalézají. A to vše v jedné rodině. Je to paradoxní situace. Noemi mluví stále o trpkém údělu, a Rút si chce přesně tentýž úděl vybrat za svůj. Noemi posílá Rút k jejímu vlastnímu lidu a bohům, ale Rút se rozhodne pro Hospodina a jeho lid. Někdy se stává, že věřící lidé dávají dobře míněné rady, které však nestojí za nic. Udivující ovšem je ta skutečnost, že Bůh si dovede použít i takové lidi a takové rady. Stává se, že zasloužilí věřící jsou už nějak zklamáni svým náboženstvím. Jeví se jim, že by to mohlo fungovat nějak lépe, a ono jim to nejde. A pak se stane, že někdo,

kdo je teprve na začátku své duchovní cesty, jim může dát lekci, ze které se mají co učit.

Od Rút se také máme co učit o následování. Kam půjdeš, půjdu, kde zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh bude mým Bohem. Kde umřeš ty, umřu i já a tam budu pochována. Ať se mnou Hospodin udělá, co chce! Rozdělí nás od sebe jen smrt. Jak je možné něco takového říci druhému člověku. Co je třeba, aby někdo v sobě našel takovou sílu, aby se plně odevzdal. Tím hnacím motorem je jenom láska. V Rút 4,15 se píše: „... *tvá snacha, která tě tolik miluje. Ta je pro tebe lepší než sedm synů.*“ Dnes vnímáme tchyně a snachy jako dost nekompatibilní rodinné příslušníky a tehdy to nebylo o moc jiné. Ale zjišťujeme, že tyhle dvě ženy si navzájem projevují nejen úctu, ale i lásku. Jen z lásky se vyplatí někoho následovat. Totéž platí o následování Boha. Láska se neohlíží na to, co vydělá, co to vynese, jak se bude mít dobře. Jde jí o blaho milovaných bytostí. Podobně můžeme uvažovat, když budeme mluvit o tom, jak projevít lásku Bohu. Jde o to, abychom měli strach ho zklamat a zarmoutit. Abychom se mu báli ublížit. Ne proto, že by nám to mohl vrátit, ale proto, že nám na něm záleží a víme o jeho lásce k nám.

A Boží odpověď na nezištnou lásku Rút můžeme záhy najít. Noemi s Rút dojdou do Betléma a je třeba zajistit něco k jídlu. Protože je zrovna doba, kdy se sklízí ječmen, posílá Noemi Rút na pole, aby sbírala paběrky. Tak se dostane na pole Bóaze, zámožného muže, který si záhy všimne cizinky, o které se všude v Betlémě povídá. Jak se později ukáže, je Bóaz nejen štědrý muž, který Rút nechá sbírat spadlé klasy ječmene na svém poli, ale je také její zastánce. Hebrejsky se to řekne „goel“ a znamená to vykupitel. Je to nejbližší příbuzný a má povinnost vykoupit zpět pole svých zchudlých příbuzných, kdyby se dostali do neřešitelné finanční situace.

Titul vykupitel většinou spojujeme s osobou Ježíše Krista. Bóaz je v tomto příběhu jeho předobraz. Zastánce/vykupitel platí dluhy, které sám neudělal, a jeho pohnutkou je zodpovědnost a láska k rodině. Vykupitel se objevuje na scéně vždy, když se pro jednotlivce stává situace neřešitelnou a dostává se do krize a tlaku. Vykupitel zbavuje zadlužené příbuzné starostí, někdy i otroctví. Práce pro přítomnost ale není všechno. Dílo zastánce působí také do budoucna. On dává naději, že když se člověk dostane vlastní vinou do problémů, je tu někdo, kdo mu pomůže a podá mu pomocnou ruku. Že je tu někdo, kdo hasí i to, co jej nepálí.

Bůh díky funkci vykupitele už dávno před příchodem Ježíše Krista na tuto zem ukazoval lidem, jak se projevuje jeho láska prakticky a konkrétně v životech lidí.

Bóaz ovšem nevykoupil jenom pole, které patřilo jeho příbuzným. Bóaz koupil pole společně s levirátním právem k Rúť. Ta se stala jeho manželkou. Kristus také nepřišel na tuto zem jen napravovat naše chyby a platit naše dluhy. Přišel, aby získal právě nás. Když přijmeme jeho nabídku a dáme mu svůj život k dispozici, staneme se jeho vlastnictvím.

To, co považuji na Bohu za jednu z nejúžasnějších vlastností, je schopnost dělat z tragédií požehnání a dobré věci. A příběh o Noemi a Rúť je toho zřejmým důkazem. Je to krásný, romantický příběh, s nečekaným rozuzlením. Ovdovělá moábská cizinka našla díky své tchyni milovaného manžela, a díky tomu, že se jí s Bóazem narodil syn, se zařazuje mezi matky Izraele, jako byla Ráchel a Lea. Její syn také dostává příhodné jméno – Ctitel Hospodinův. Moábka Rúť se tak dostala do rodokmene slavného krále Davida a Krále králů Ježíše. Ze začátku to vypadalo, že Rúť se díky okolnostem dostane na okraj lidské společnosti a vrátí se ke svým pohanským zvyklostem. Její příklad nám dává jasné poučení. Je jedno, jak nepříznivé jsou v tvém životě okolnosti. Je jedno, jaký máš původ a předky. Je jedno, jestli jsi šťastný, nebo smutný. To, co jedno určitě není, je skutečnost, jestli jsi ochoten i dnes a tento týden dát svůj život Bohu plně k dispozici, aby jej mohl měnit. Jestli chceš Boha následovat, i když to do života nepřinese samé výhody a bude to vyžadovat radikální změny. Možná to nebude hned. Jedno je ale jisté. Ta změna bude stát za to.

To na konci knihy Rúť musí přiznat i Noemi. Původně chtěla, aby jí přítelkyně říkaly místo Noemi (Rozkošná) Mara (Trpká). Zdá se jí, že už ji na světě nemůže nic udělat radost a že už navždy bude zahořklá na lidi i na trestajícího Boha. Díky Rúť se však i na ni snáší veliké požehnání. I sousedky jí říkají: *„Ode dneška tě Hospodin nenechá bez zastánce, jehož jméno se bude ozývat v Izraeli. On ti vrátí smysl života, bude o tebe ve stáří pečovat. Vždyť jej porodila tvá snacha, která tě tolik miluje. Ta je pro tebe lepší než sedm synů.“* (Rt 4,14.15) Noemi nakonec chová na klíně vnoučka, jako kdysi chovala s radostí své vlastní syny.

Poslední zajímavost v tomto příběhu je, že jméno malému synu od Rúť nedávají rodiče, ale sousedky. To je neobvyklé. Je to ale pochopitelné. Je

to přání šťastného života. Ctitel Hospodinův – Obéd. Sousedky správně pochopily, že kdo dá Bohu svůj život do rukou a Boha ctí, nemusí se o život obávat. Bůh jej dovede ke šťastnému konci. Jsou jen dvě varianty. Ta první se týká těch, co ctí Hospodina a následují jej. Ti mají jistotu, že na konci prožijí velké požehnání. Nebo se člověk může rozhodnout jít za tím zdánlivě nejvýhodnějším v životě bez Boha, a i když to na začátku vypadá velmi rozumně, na konci vždy čeká zklamání a velký zármutek. Příběh Rút je krásným příkladem člověka, který si nevybere tu nejlehčí cestu životem, ale tu nejlepší. A to je mým přáním pro vás v tomto týdnu.

Amen.

ŽENA KANANEJSKÁ

/Jiří Beneš/

(Matouš 15,21–28)

Příběh syrofenické ženy mají jen dvě evangelia: u Marka je pod názvem „*víra syrofenické ženy*“ (Mk 7,24–30) a u Matouše: „*víra kananejské ženy*“. Nejsou to zcela totožné verze. Téma je: víra ženy a její vytrvalost v modlitbě.

Ježíš odchází mimo oblast obývanou Židy, a to přesto, že svým učedníkům zakázal vstupovat „*na cestu pohanů*“ (Mt 10,5.6). Překračuje tedy hranice, které sám vymezil. Týros a Sidón jsou fénická města a žena je tedy feničanka, přesněji syrofeničanka (Marek má: Řekyně). Není to Židovka a žije v prostředí, kde není uctíván Hospodin. O její víře před setkáním s Ježíšem však nevíme nic.

Žena se v Ježíšově blízkosti hned ujímá iniciativy a naléhá, tlačí Ježíše k jednání. Ježíš se na tento útok zpočátku snaží nereagovat a později se z něj snaží vycouvat. Už na začátku příběhu se tak ukazuje, že řídící postavou je žena, nikoli Ježíš. Ona určuje dění a průběh událostí. Ježíš je popisován jako postava vedlejší – řízená. Je velmi aktivní ženou nucen k aktivitě, kterou ovšem nechce vykonat.

Jenže Matouš uvádí, že žena z těch končin, tj. z Fénicie, vyšla. Naznačuje tím zřejmě více než jen její fyzický pohyb. Ona opouští svou domovinu a přibližuje se Ježíšovi i duchovně. Marek to zmiňuje trochu jinak: Ježíš se inkognito uchýlil do jakéhosi domu a žena tam za ním přišla. Marek zdůrazňuje, že se mu vlomila do soukromí.

Podle Matouše žena hned začne mluvit (později křičet) a neskončí, dokud nedosáhne svého. Podle Marka ovšem dříve, než spustí, mu padne k nohám. To je gesto, jímž Ježíšovi dává najevo svou podřízenost jemu. Uznává v něm velitele a vládce. Podle ní je to Ježíš, kdo rozhoduje a řídí dění. Její gesto je podobné tomu, kterým je podle Matouše vyjití z Fénicie a přiblížení se k Ježíšovi.

V první své řeči podle Matouše sdělí žena Ježíšovi tři věci: co po něm chce, za koho jej považuje a jaký je její problém. Problém je nečistý duch.

Marek řekne, že Ježíše „*prosila, aby vyhnal zlého ducha z její dcery*“ (M 7,26). Podle Matouše svůj požadavek neupřesní a nechává na Ježíšovi, co by měl udělat: chce jen smilování. To znamená, že po Ježíšovi chce soucit, empatii. Chce, aby se Ježíše stav její dcery dotkl tak, že na něj zareaguje.

Žena Ježíše osloví: „*Synu Davidův*“. Tím mu dává najevo, že jej zná. Ví, kým je pro Židy, a tímtež je i pro ni. Přistupuje tedy k Ježíšovi jako k Mesiáši. Považuje jej za krále nového věku, stejně jako Židé. Přemýšlí, chová se a mluví na něj stejně, jako by byla Židovka. A věří mu, když jej nazývá „*Synu Davidův*“. To je třetí signál, který ukazuje, že ona se Ježíšovi duchovně velice přiblížila (čtvrtým signálem bude oslovení „*Pane*“).

Když si toto uvědomíme, pak to, že ji Ježíš přehlídí a její prosbu zcela ignoruje, pro ni musí být moc bolestivé. A to nejen vzhledem k problému, se kterým za Ježíšem přichází. Ona se doprošuje pomoci ve zcela bezvýchodné situaci, a to u jediného člověka, který jí pomoci může, ale Ježíš si jí nevšímá. To by nikdo od zbožného a věřícího člověka nečekal. Natožpak od Ježíše. Není to však jen neuctivé, přezíravé a arogantní. Je to ponižující. Obvykle člověk na takovou formu odmítnutí reaguje tím, že se stáhne a neobtěžuje. Ona ale bolest, kterou jí Ježíš způsobil, unese. Nepochopila to tak, že se s ní nechce bavit a že by ho měla přestat obtěžovat. Naopak. Pochopila to zřejmě jako výzvu a dává o sobě vědět hlasitěji: „*křičí*“.

Když Ježíš nereaguje, tak se do toho vloží učedníci, kterým je její křik zřejmě nepříjemný. Učedníci Ježíše v jeho ignoraci podporují a radí mu, co by měl udělat. A Ježíš si poradit nechá: nechá se svými učedníky řídit. V přítomnosti ženy pronesli učedníci krutou radu: zbav se jí. A ona slyší, že o ní smýšlejí, jako by ani nebyla lidskou bytostí, ale zatěžujícím předmětem. Taková je mnohdy pozice žen v mužském světě, ve světě zbožných mužů. A slabou náplastí na tuto ránu je zjištění, že použitý řecký výraz může také znamenat: vyhov jí, vyslyš ji.

A Ježíš se jí na radu učedníků skutečně pokouší zbavit. Vysvětluje jí, že jí nemůže a nechce pomoci. Má jiné, důležitější úkoly. Je zde pro někoho jiného, tzn. ne pro ni. Ona nepatří mezi privilegované ovce, není z lidu izraelského, a tak nemá na jeho pomoc nárok. Vypadá to, že její problém není důležitý a že Ježíše nezajímá.

Jenže ona toto vysvětlení nevnímá. Nebere Ježíšova slova vážně. Odkopnutí se jí nedotklo. Ježíš ji svým vysvětlením nezastavil. Navzdory

racionální analýze a logickému argumentu si syrofenická žena jde za svým, stejně jako ona vdova, která se u bezcitného soudce domáhá zastání (L 18,1–8). Rozhovor syrofenické ženy s Ježíšem se nyní posunul na jinou úroveň, kde slova již nic neřeší a nezmohou. Ve své druhé větě, kterou pronáší, upřesňuje žena, co po Ježíšovi chce, když žádá smilování. Nařizuje mu: „*Pane, pomoz mi!*“ (Mt 15,25). Předtím Ježíše nazvala: „*Synu Davidův*“. Nyní, poté, co ji opakovaně odmítl, jej nazývá „*Pane*“. Považuje-li jej za svého „*Pána*“ i přesto, jak se k ní chová, pak se staví do role Pánova služebníka, se kterým si „*Pán*“ může dělat, co chce. Je pro ni „*Pánem*“, i když ji odmítá.

A „*Pán*“ připraví ženě poslední, zničující úder, ve kterém ji znovu a velmi důrazně vysvětlí, proč pro ni nemůže nic udělat, proč ji nechá v její zoufalé situaci: „*Nesluší se vzít chléb dětem a hodit jej psům*“ (Mt 15,26). Ale nejbolestivější je jméno, které této nešťastné ženě Ježíš dal, aby ji definitivně odehnal. Nazval ji „*pes*“ a zařadil ji do kategorie podlidí. Lidi jsou děti, ovce lidu izraelského. Ostatní, včetně syrofenické ženy, jsou jen animálně žijící živočichové – podlidí. To je silná káva i pro čtenáře. Zjištění, co si Ježíš myslí a jak je schopen urazit a ponížit bezmocnou ženu, je děsivé.

Ale celá hrůza tohoto Ježíšova označení ženy vynikne, když si uvědomíme, co označení „*pes*“ vlastně vyjadřuje. „*Pes*“ není jen nečisté zvíře. A už vůbec to není domácí miláček, rozkošné štěňátko spinkající s páničkem v postýlce. Psi v Ježíšově době byla polodivoká zvířata žijící ve smečkách a konzumující odpadky. Sežrali všechno, každou mršinu, kterou našli. Abychom tedy dobře porozuměli, co jí to vlastně Ježíš řekl, musíme výraz „*pes*“ nahradit zvířetem, které tuto představu dnes vyjadřuje přesněji, a to je: krysa. Ježíš tedy syrofenické ženě řekne: ty jsi pouhá krysa a té nebudu dávat to, co je připraveno pro děti.

A ženu to nerozhodí. Ona Ježíšovu optiku akceptuje, jakkoli se nám může zdát, že to téměř hraničí s týráním. Její pokora je bezedná (bezbréhá), když na Ježíšovu urážku, možná ironicky, odpoví: ano, jsem krysa a jako kryse mi stačí pár drobků, které vám, pánům, upadnou ze stolu. Uznala tak svoje podřadné postavení i nadřazené postavení vyvoleného lidu. Akceptovala fakt, že nemá žádné právo něco dostat. Ale ani to ji nezastaví. Ani urážka od samotného Ježíše ji nezastaví. Nic ji nezastaví. Jde až na dřeň. A to Ježíše dostalo. Kapituloval. A její postoj, resp. její tři věty, které pronesla, nazval: „*veliká víra*“ (podobně Mt 8,10.13;

9,22; J 4,51–53). Tato víra, nikoli Ježíš, jí otevřela cestu k uzdravení dcery.

Marek ovšem Ježíšovu poslední větu uvádí jinak: „*Žes toto řekla, jdi, zlý duch vyšel z tvé dcery*“ (Mk 7,29). Podle Marka Ježíš vůbec nemluví o víře, nýbrž o moci pronesených slov, o síle vyznání víry. Pavel tuto skutečnost vyjádří slovy: „*srdcem věříme ke spravedlnosti a ústy vyznáváme k spasení*“ (Ř 10,10). Naše vyznání víry rozhoduje o naší budoucnosti. Pak ovšem lze na celé dění nahlížet jinak: svým chováním Ježíš ženu k tomuto sdělení vlastně dotlačil, aby se stalo to, co se stát mělo. Třikrát se ji pokusí odradit. Třikrát jí chtěl zabránit v přístupu k záchraně Bohem. Stejně to dělá Noemi vůči Rút (Rt 1) a Jozue vůči Izraelcům při ratifikaci smlouvy v Šekemu (Joz 24,16–24) a pokaždé to skončilo jinak – odhodláním uctívat Hospodina. Ježíš tedy syrofenickou ženu přivedl ke konverzi, k odmítnutí a zavržení jejích bohů a k absolutnímu spolehnutí se na Hospodina jako jejího Boha.

Syrofenická žena však zaplatila za uzdravení své dcery neuvěřitelnou bolestí. Prošla ponížením. Ale, přesněji řečeno, ona se tím Ježíšem nechala provést. Na tomto ponížení záviselo uzdravení její dcery. Jenže ačkoli tuto bolest vnímáme my, ona ji možná vůbec nevnímala. Kdo má takovou pokoru, jakou měla ona, pak bolest způsobenou ponížením neregistruje. Takovému člověku nelze ublížit. Jakkoli to během dění vypadalo, že syrofenická žena je ubožák, když nepatří k vyvolenému lidu, na konci se ukázalo, že ubožáci jsou možná spíše učedníci, kteří k vyvolenému lidu sice patří, ale vůbec nic nevědí o boji, který tato žena svádí o svou dceru se samotným Ježíšem. Nic nevědí o modlitbě, která je bojem o život. Amen.

TÁMAR – co vyprávějí obě Támary

/Soňa Sílová/

Mezi biblické příběhy, o kterých se příliš nemluví a spíše se přeskakují, než aby se cíleně četly, patří rozhodně vyprávění o obou Tamarách. Důvod je patrně ten, že v obou příbězích jde o různé druhy zneužití sexuality, moci jednoho člověka nad druhým a násilí. Liší se naopak vyústěním v otázce naděje na budoucnost. Lze najít ještě něco, co by oba příběhy spojilo a v tomto spojení dodalo oběma lidským osudům žen stejného jména zvěstný charakter, který by oslovil i současného člověka? Tedy něco, pro co byla tato dramatická vyprávění zachována v biblickém textu?

První Tamar

38. kapitola Genesis zastihne Judu odstěhovaného od ostatních z rodiny. A není divu. V rodině toho mají za sebou víc než dost – vzájemnou nevraživost, úmrtí důležitých členů rodiny, znásilnění, nevěru, vyvraždění Šekemu a nakonec prodání bratra do egyptského otroctví. Juda se ožení s Kenaánkou, ta mu porodí tři syny a nejstaršímu dá za ženu Tamar, patrně také Kenaánku. Er je v Hospodinových očích zlý, takže se Tamaře s ním nejspíš dobře nežije, a když muž zemře, podle levirátního práva se Tamar stává ženou Ónana, ať chce, nebo ne. Ten jí ale bere budoucnost, protože jí nechce dát potomka, ačkoli to slíbil a ačkoli s ní spí a ponižuje ji tak v nejintimnější oblasti. I on brzy zemře a třetího syna Juda Tamaře nechce dát, oficiálně pro jeho mládí, spíše však ze strachu o jeho život. Protože kdoví, co je s tou ženskou špatně, že jí umírají muži... Chyba je jistě u ní, jak jinak? Tamar je dokonce uklizena z rodiny zpět ke své původní rodině, kde jistě také neměla na růžích ustláno.

Když vidí, že právo na budoucnost její a jejího potomstva je jí upíráno, vymyslí šílený, smrtelně nebezpečný plán. Využije v něm, že Judu dobře zná a ví, že při slavnosti stříže ovcí neodolá, aby nevyužil jako vdovec služeb prostitutky, v tamějším podání ovšem zároveň kněžky pohanského kultu plodnosti. Za tu se Tamar převlékne a riskuje mnoho, ale nakonec je úspěšná, s Judou otěhotní a chytře si schová jeho osobní věci,

které jí Juda dá do zástavy. Když se těhotenství projeví, Juda chce Támar upálit za spáchání smilstva a možná se rád konečně pomstí za své syny. Málem by tak sám sprovedil ze světa další dva své syny, o kterých se po dramatickém střetu prokáže, že jsou jeho, a on vystaví Támar vysvědčení slovy: „*Je spravedlivější než já; nedal jsem ji svému synu Šelovi.*“ *A už k ní nikdy nevešel*“ (Gn 38,26). Dvojčaty Peresem a Zerachem se Támar stane matkou, a dokonce se dostává do Mesiášova rodokmene. K její statečnosti postavit se za svá práva se Bůh přiznává a dostane, po čem touží, a ještě mnohem víc. Takové konce dramatu máme rádi.

Druhá Támar

Po mnoha dlouhých staletích se do královské rodiny narodí princezna Támar. Privilegovaná, zajištěná a s nadějí na dobrou budoucnost. Jenže rodinná zátěž je v případě Davida také značná. David má mnoho žen a s nimi řadu dětí a za sebou také vášnivý román s Batšebou korunovaný ve snaze ho utajit odpornými intrikami a vraždou člověka, který, ač není Izraelec, zůstal věrný hodnotám, jež přijal. Dítě vzešlé z tohoto vztahu umírá a David je tím vším oslaben a zneuctěn nejen ve svých očích, ale i v očích okolí, včetně rodiny.

A tak ve 13. kapitole 2. knihy Samuelovy čteme, že když jeho prvorozený syn Amnón začne také spřádat intriky z vášně ke své nevlastní sestře Támar, tak David nejenže jim nezabrání, ale dokonce v nich sehraje tragickou roli prostředníka. Zneužitá, bezelstná a zásadová Támar chce situaci řešit a nabízí způsob, ale je Amnónem sprostě odkopnuta a ponížena se uchýlí pod ochranu svého vlastního bratra Abšalóma. Nicméně její budoucnost je zničena, pošlapána, ukradena. Abšalóm si plný nenávisti počká dva roky, aby situace vygradovala opět při střížích ovcí, kdy Amnóna nechá zavraždit a sám prchá do vyhnanství na tři roky, aby poté zemřel ve vzpouře proti svému otci Davidovi. Támařin příběh zůstává nedořečen, už o ní není zmínka a mizí nakonec v propadlišti času. I v našem životě často zůstává leccos nedořečeno, umlčeno či nevyjasněno. A někdy je těžké s tím žít. Čí to byla vina? Proč se Bůh nezastal? Jak tomu mám rozumět?

Dvě Támar. Jedna odměněna za svou neslýchanou statečnost, s vytouženými dětmi v náručí. Druhá pošpiněná, zbavena nakonec i své opory

v bratrovi, zmizí beze stopy spolu se svým neuzavřeným životním příběhem. Někdy prožíváme příběh Judovy Támar, jindy Támar Abšalómovy...

Zajímavé je, že v obou příbězích je o Hospodinu velmi málo řečeno. Jako by byli lidé ponecháni jednat podle jejich vůle, a výsledky jejich jednání pak samy ukazují, s jakými pohnutkami a jakým morálním kreditem – a tím tedy zároveň s jakým vztahem k Hospodinu – kdo koná.

Hospodin se ale k oběma osudům Támar vyslovuje překvapivě jasně a rozhodně. Jak to?

Význam jména Támar je jednoznačný a jasný: znamená to „palma“. A podíváme-li se, v jaké souvislosti se Bible o palmách zmiňuje, najdeme toto:

V 15. kapitole Exodu čteme, že po přejití Rákosového moře, po putování bez vody a zklamání z hořké Mary, jsou Izraelci přivedeni do Élim, kde je 12 pramenů vody napájejících 70 palem. Tedy vody dost pro Boží lid zastoupený číslem dvanáct, aby z jeho služby žily všechny národy světa reprezentované symbolickou sedmdesátkou, jež zahrnuje dle vyprávění o rozrodu Noemových synů po potopě všechny lidi celého světa. Neboli: Se všemi svými životními výhrami i prohrami tu mohu a mám být požehnáním pro druhé.

Když v Leviticu 23,40 ustanovuje Hospodin Svátek stánků, tak říká, že mimo jiné má člověk palmovou ratolestí mávat před Hospodinem a radovat se. Bylo to dokonce to první, co udělali navrátilci z babylonského zajetí (Neh 8,14.15). Protože radovat se bylo a je důležité (Fp 4,4). Neboli: Se všemi svými životními výhrami i prohrami jsem zván/zvána radovat se před Hospodinem.

V sobotním žalmu 92. se zpívá: „*Spravedlivý roste jako palma, rozrůstá se jako libanónský cedr. Ti, kdo v domě Hospodinově jsou zasazeni, kdo rostou v nádvořích našeho Boha, ještě v šedinách ponesou plody, zůstanou statní a svěží, aby hlásali, že Hospodin je přímý, skála má, a podlosti v něm není!*“ Neboli: Se všemi svými životními výhrami i prohrami mohu a mám být zakořeněn/a v Hospodinu a nést plody, kterými o něm svědčím a jimiž sloužím druhým.

Píseň písní používá palmu jako symbol krásy ať u ženy, tak i u muže. Neboli: Se všemi svými životními výhrami i prohrami jsme v Božích očích krásní a hodní jeho lásky.

Popisy vybavení a výzdoby jeruzalémského chrámu (1Kr 6–7; 2Pa 3 a Ezechiel) se zmiňují na mnoha místech o dekoru palmy. Neboli: Se vše-

mi svými životními výhrami i prohrami nás chce mít Bůh u sebe, chce být s námi, a dokonce my sami máme být chrámem.

Podobně pak Jan ve Zj 7 líčí zástup zachráněných, kdy drží v rukách palmové ratolesti a je o nich řečeno: „To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení a vyprali svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově. Proto jsou před trůnem Božím a slouží mu v jeho chrámě dnem i nocí; a ten, který sedí na trůnu, bude jim záštitou. Již nebudou hladovět ani žíznit, ani slunce nebo jiný žár jim neublíží, neboť Beránek, který je před trůnem, je bude pást a povede je k pramenům vod života. A Bůh jim setře každou slzu z očí.“ Neboli: Se všemi svými životními výhrami i prohrami máme před sebou, díky Kristově oběti za nás, dobrou budoucnost.

Ztotožníme-li tedy příběhy obou Támar se sebou a svým životem, občas vítězným, občas nedořešeně neuzavřeným, pak Hospodinova výpověď o palmách, zvláště ta, že palmy jsou součástí chrámu, vypovídá o nesmírné lásce, kterou k nám přes všechny naše životní peripetie a navzdory nim Hospodin má.

A tak tedy máme odvahu být palmami? Přes všechnu nespravedlnost, se kterou se setkáváme osobně nebo jíž jsme svědky? Přes bolest, kterou si někdy působíme sami či je nám působena těmi, u kterých jsem hledali zastání a bezpečí? I přes zdánlivé či skutečné Boží mlčení a všeliké nedořešenosti? I přes náročnost situací, kdy jsme povoláni ke statečnému a někdy i nebezpečnému jednání, které může jako u Támar být vnímáno už za hranicí přístojnosti?

Máš odvahu být Támar – palmou?